

Колаж Олеся Дмитренка

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ ОЛЕКСАНДР БАГАНЕЦЬ

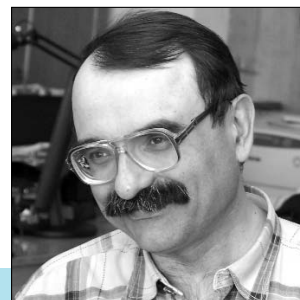
2

ХТО ЗНИЩИВ ПОГРУДДЯ КОБЗАРЯ В СТАХАНОВІ?

5

МАКСИМ СТІХА: “НАУКА ПОТРЕБУЄ ЧЕСНОСТІ”

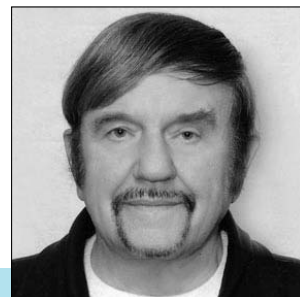
6

НСПУ: МАЙНО ЧИ ТВОРЧИСТЬ?

12–13

З РОСИ Й ВОДИ ВОЛОДИМИРУ ІВАНЦІВУ!

14

● ОБГОВОРИМО?

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

УКРАЇНА — НАШЕ ВСЕ, А В УКРАЇНІ ВСЕ — НАШЕ?

Знаю, що накличу на себе шквал критики багатьох, можливо, одностудців, з якими, власне, не маю принципових розбіжностей у поглядах, але які не схочуть або не зможуть прийняти моїх сумнівів. Та водночас вважаю необхідним поділитися ними, почути іншу думку. Таку ж небайдужу і зацікавлену.

Із часу новітнього відродження “Просвіти”, років ще підступу до нашої незалежності, та й практично усі двадцять років нашої формальної незалежності ті, кому дорога наша мова й культура, хто зберіг у душі людську й національну гідність, займалися відродженням українства у найрізноманітніших його формах і проявах. Українські світлиці, вечори, презентації, виставки, виступи, конкурси, акції — зробленого не перерахувати. Очевидно, в умовах внутрішньої невизначеності української нації, її національного недовір’я ця робота була і актуальною, і необхідною. В умовах нинішньої квазідержавності, коли гуманітарний чинник як ніколи послаблений, а формальна еліта країни зорієнтована на матеріальні цінності, ця діяльність, здавалося б, мала ще посилившись. Ясна річ, від цієї роботи відходити і відмовлятися не можна, та варто було б і для себе, і для суспільства констатувати і враховувати інші тенденції.

Річ у тім, що за двадцять років незалежності виросло нове покоління, яке, на відміну від, скажімо, мого, вивчало з молодших класів історію України, зростало хоч і в російськомовному інформаційному просторі, але з усвідомленням і присутністю духовних цінностей українського світу. Та й держава, хоч би як там було, не могла не звертати увагу на український національний чинник, і хоч інколи й формально, та все ж розвивала його. Маю на увазі різноманітні заходи, конкурси для дітей і молоді патріотичного, українськи наповненого змісту. Слід віддати належне, працівники культури і освіти роблять це доволі професійно і вміло. Чи є потреба дублювати таку роботу громад-

ським активістам, які здатні хіба що на самодіяльне відтворення? Інша річ, коли йдеться про ті регіони, де ця робота або не проводиться взагалі, або занадто формальна. Тут, звісно, необхідно підтримувати з допомогою громадськості присутність українського культурного чинника наскільки це можливо.

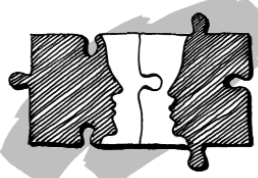
Вважаю, окремо слід сказати про таку форму, як створення українських світлиць. Звісно, вони не викликають заперечень як елемент музейний, етнографічний. Але коли колега присилає із сусідньої області фото організованої їхнім осередком світлиці, то, крім захоплення зробленим та усвідомлення великої спільної праці, все-таки виникає запитання. Чому такі осередки українства створюємо ми, українці, що віками живуть на цій землі? Для чого нам їх створювати, адже тут — наше все? Логічніше було б, аби подібні острівці національного життя створювали для своїх товариств національні меншини — російська, наприклад, світлиця, чи вірменська, чи болгарська. Як на мене, тут грає роль психологічний чинник, ми настільки звикли не почуватися господарями на своїй землі, що підсвідомо створюємо штучні острівці національного життя. Цей стереотип варто змінювати. Україна — наше все, але й в Україні все — наше.

А етнографічні елементи мають бути там, де їм і належить — у музеях, скансенах.

На тому ж фото бачу — виставка картин. Знову — портрет Шевченка в незмінному кожусі, козак і дівчина, хатина під соломою... Це — наше, українське, а приватна картинна галерея нещодавно відкрита у Кіровограді, яка активно пропагує образотворче мистецтво і де зібрано картини представників різних художніх шкіл, це що — не наше? Так, власник галереї російськомовний, можливо, навіть не позбавлений імперських стереотипів, але це не привід відвернутися від того явища, яке він творить, і оголосити його поза українським контекстом. Звісно, треба давати категоричну оцінку виступам чи будь-яким антиукраїнським виявам, але й орієнтуватися слід насамперед на професіоналізм, високий культурний рівень, а не на примітивний прояв формального українства.

Ще приклад. Просвітняни, особливо у західних регіонах, де підтримка громади солідніша, вважають своїм обов’язком видавати місцеву просвітнянську газету. Добре, якщо для цього є підготовлені кадри і відповідна матеріальна база. За винятком серйозної потуги Василя Чепурного у Чернігові, цього практично

Закінчення на стор. 4

ОЛЕКСІЙ БАГАНЕЦЬ: «ПРАВО І ЗАКОН — ЦЕ ТЕ, ЩО ВЛАДА ЗАВЖДИ ХОЧЕ ПІДКОРИТИ СОБІ»

ШАБЛЯ ДЛЯ СЕКРЕТАРЯ ОБКОМУ

— *Олексію Васильовичу, маючи понад 30 років стажу роботи в прокуратурі, Ви, звичайно ж, можете розповісти про багато резонансних справ. Нагадайте дніпропетровську, про кооператорів і рекет проти них.*

— Це один із випадків, коли я зіткнувся не просто з відкритим втручанням у мою діяльність, а з фактами, що свідчили про вадиточасного суспільства. Ми вийшли на лідера злочинного угруповання, такого собі Олександра Мільченка на прізвисько Матрос. На того вже також було заведено оперативно-розшукову справу, її вів начальник відділу кримінального розшуку міської міліції. Коли ми затримали Матроса, начальник ВКР того ж дня покінчив життя самогубством. Виявилося, що активну діяльність банди Матроса понад вісім років патрунували працівники органів внутрішніх справ.

Почалося резонансне розслідування, яке вів я як слідчий Генпрокуратури з особливо важливих справ. У ході слідства було звільнено з посади майже всіх керівників обласної і міської міліції. Невдовзі ми затримали більше двох десятків злочинців. Це була дуже жорстока банда. Цеховики, тобто кооператори, розповідали на допитах, як людей вивозили в ліс, катували, примушували платити данину, скільки зниклих безвісти. Частина працівників міліції Дніпропетровська була просто залякана. Начальника ж міської міліції, який “кришував” бандитів, ті називали просто “Папа”...

Корупція досягла таких розмірів, що ми почали виходити на бандитські зв’язки з деякими керівниками обласного комітету компартії та облвиконкому. Були навіть свідчення, що бандити подарували першому секретареві обкому партії дуже дорогу шаблю.

Нам не вдалося розслідувати подібні епізоди до кінця, бо не-

довзі діяльність моєї слідчої групи було згорнуто, а мене відкликано в Київ. Я зрозумів, у Києві побоювалися, що ми притягнемо до відповідальності когось з обласного керівництва, бо верхівка правоохоронних органів області вже була вкрай корумпована.

— *Але втручання у слідство не припинилося і в часи нашої незалежної держави. Свідчення цього — не менш резонансна справа про усиновлення дітей у Львові...*

— 1996 рік. До мене справу вже розслідували рік і вісім місяців, далі тягти неможливо. Я вивчив її і зрозумів, що четверо осіб, притягнуті до відповідальності, не були основними фігурами, тут замішаний перший заступник голови обласної державної адміністрації. Звинуваченням інкримінувалося перевищення службових повноважень і використання їх із корисливості. Ішлося про незаконне усиновлення дітей. Чинники, незважаючи на заборону уряду, продовжували фактично продавати наших дітей за кордон.

Вести справу моїм попередникам було дуже важко. Для прикладу, працівника УБОЗу Ігоря Пилипчука, котрий займався оперативним супроводженням справи, просто розстріляли, він дивом вижив. Постійні скарги, анонімки на працівників слідчої групи. Я дав вказівку слідчому, і ми затримали першого заступника голови ОДА. На мою думку, доказів по частині епізодів було зібрано достатньо.

Був тиск і на суд. Зацікавлені особи зуміли натиснути на суддю, змусили її відмовитися від розгляду справи. Лише суддя Ярослав Рудий, на якого вони не могли вплинути, завершив розгляд справи, і суд під його головуванням виніс звинувачувальний вирок всім фігурантам справи.

РЕФОРМИ “ПІД СЕБЕ”

— *Ви доволі критично відгукуєтесь про замір з реформування правоохоронних органів.*

Однією з найбільш резонансних кримінальних, а швидше політичних справ є нині звинувачення колишнього міністра МВС Юрія Луценка. Який, попри обґрунтовані клопотання адвокатів, серйозні проблеми зі здоров’ям продовжує перебувати за ґратами. Один із адвокатів Юрія Луценка — колишній заступник Генерального прокурора України Олексій БАГАНЕЦЬ. Пішовши торік із прокуратури, він створив власну адвокатську компанію.

А щойно у Києві вийшла документальна книга Олексія Баганця “Незручний прокурор”, яка відразу ж опинилася в центрі дискусій. Бо це він про себе — незручний прокурор, найперше для тих, хто волів би підкорити собі правоохоронні органи, закон і право, мати зручних правоохоронців. Але “зручний” — це майже “ручний”. Таким Олексій Баганець не був ніколи.

Сьогодні відомий адвокат — гість нашої газети. Він, виходець із Полтавщини, випускник Харківської юридичної академії сім разів був прокурором області, зокрема очолював прокуратури таких великих і різних областей, як Львівська, Донецька, Дніпропетровська. Двічі був заступником Генерального прокурора України. У його кар’єрі — розслідування чи не першої в Радянському Союзі кримінальної справи кооператорів і рекетирів, не менш гучна справа по Львову про прихований продаж українських дітей за кордон, участь у розслідуванні справи Гонгадзе.

— Усі, хто приходить до влади, зокрема й до керівництва Генеральною прокуратурою, щось міняють. Але зміна задля зміни нічого позитивного не зробить. Не реформа дасть позитивний результат, а кадри.

Довгі роки нас підводили до того, що у прокуратури треба забрати функцію розслідування кримінальних справ. А хто ж це робитиме? Міліція? Та у неї сьогодні сотні тисяч нерозслідуваних справ! Це сотні тисяч потерпілих людей, сотні тисяч непокараних злочинців. Останнім часом існує безліч вакансій на посади слідчих в органах МВС, переважна більшість слідчих мають досвід роботи до трьох років. На мою думку, саме тому нікому розслідувати службові злочини, хоч це — не квартирна чи кишенькова крадіжка.

— *Чому порушує закон той, хто мав би стояти на його сторожі?*

— Повертаюся до питання кадрів. Їхнім добром і вихованням останні десять років ми займалися формально. І ще дуже важливий фактор: прокуратура поступово втрачає самостійність. Доходить до того, що глава районної адміністрації заявляє, що він не хоче призначення того чи іншого прокурора або говорить: заберіть з району нинішнього прокурора! І прокурор області змушений переводити неугодно прокурора і призначати, як в одній із областей, кума глави адміністрації. На жаль, у нас інколи призначають на посади людей, які взагалі далекі від прокурорської справи. Відповідно: кого може виховати такий прокурор?!

ПОЛІТИЧНЕ ПРАВОСУДДЯ

— *Ви причетні до розслідування низки резонансних справ, зокрема про вбивство Георгія Гонгадзе, за розслідуванням якої наглядали у 2000—2002 роках. Вам дорікали, що, мовляв, не поспішаєте звинувачувати керівництво держави у причетності до злочину.*

— Я говорив тоді й сьогодні своєї позиції не змінив: звинувачувати когось у причетності до злочину можна лише у встановленому законом порядку. До цього я ніяк не міг сказати, що підозрюю Леоніда Кучму чи ще когось. Закон узагалі забороняє розголошувати дані слідства, які ганьблять честь і гідність людини, вина якої ще не доведена.

— *До речі, причетність тодішнього вищого керівництва дер-*

жави до вбивства Гонгадзе не доведена й сьогодні, через 11 років після злочину. Порушена справа проти Кучми якось відійшла на другий план за гучними справами проти Тимошенко і Луценка. А взагалі в нашій новітній історії чимало резонансних злочинів, убивств. І багато з них або нерозкриті, або якщо й дійшло до суду, то вердикт його викликає немалі сумніви в суспільстві. Загибель Чорновола, Гетьмана, Кирпи, Кравченка...

— Стосовно деяких випадків, я не можу однозначно стверджувати, що там не було складу злочину. Єдине, я не дуже вірю у вбивство Кирпи і Кравченка. Добре знаючи обох, думаю, їх просто довели до самогубства.

— *Навіть якщо це було самогубство двома пострілами в голову, як у Кравченка?*

— Експерти ж пояснили, що це можливо.

— *Після того, як торік Вас змусили піти з посади прокурора Львівської області і після більш як тридцяти років служби в прокуратурі, Ви несподівано перекваліфікувалися на адвоката, створили юридичну компанію. Психологічно це, мабуть, було непросто?*

— Якби мені років 15 тому сказали, що колись стану адвокатом, не повірив би. Ніколи не міг допустити, що в наш час притягатимуть людей до відповідальності без будь-яких доказів. До речі, прокурор не завжди ж має тільки звинувачувати. Це робиться лише тоді, коли зібрано достатньо доказів вини. Якщо ж прокурор бачить, що доказів недостатньо, він повинен відмовитися від обвинувачення. Так гласить закон.

Коли торік я написав рапорт на звільнення, то не збирався йти в адвокати. Мета була — написати кандидатську дисертацію, вести викладацьку діяльність. Цим і почав займатися. Але протягом кількох місяців до мене зверталося багато знайомих із проханням проконсультувати в ситуаціях, коли, наприклад, прокуратура висунула їм звинувачення, а навіть у самій постанові не вбачалося складу злочину.

Потім звернувся ще один знайомий, який займається серйозним бізнесом. У нього потужний юридичний департамент, вони “відбивають” акти податкової, ходять в господарські, адміністративні суди, але безсилі проти “наїздів” правоохоронців, мета яких — виманити у бізнесмена або гроші, або частину чи весь бізнес. Знайомий запропонував

створити при його фірмі юридичну структуру, яка б захищала від незаконних дій правоохоронців.

— *Як цікаво: захищати — від захисників закону.*

— Врешті, я створив самостійну адвокатську контору. Запросив кількох працівників прокуратури, яких знав як гарних спеціалістів та добросовісних прокурорів та слідчих, вони звільнилися з органів, склали відповідні іспити на адвокатів. І ми зараз працюємо разом.

Відверто скажу, що сьогодні я ще дивлюся на справу і як прокурор, бачу порушення Закону, на які мої колишні колеги-прокурори чомусь не звертають або не хочуть звернути увагу.

— *Ви адвокат у дуже резонансній справі — захищаєте Юрія Луценка.*

— У нього вже були свої адвокати. Але близькі родичі та довірені особи від імені Луценка звернулися до нашого об’єднання з проханням, щоб я включився в процес, коли справа вже була в суді. Враховували, що я довгий час працював у прокуратурі, досконало знаю кримінальний процес. І я зі ще двома адвокатами нашого об’єднання вступив у процес.

Коли ми детально ознайомилися зі справою Луценка, негайно звернулися до клопотанням до суду — повернути її на додаткове розслідування. Бо те, що прочитав у справі, не збігається з пред’явленим звинуваченням. Луценкові інкримінують, що він незаконно надав своєму водієві підвищену зарплату, незаконно добився збільшення йому стажу, пенсії, а ще — звинувачують у незаконному наданні водієві квартири. Почнімо з того, що по всіх цих епізодах Луценко не одержав особистої користі ані на копійку, до речі, це підтверджує і слідство. Тепер щодо шкоди начебто завданої державі. Як можна Луценка звинувачувати у “викраденні” квартири у держави на користь водія, якщо він лише підписав наказ про прийом того в органи міліції з правом першочергового одержання квартири? Таких наказів міністри підписують десятки, існує ціла процедура з надання квартири. При Міністерстві працює центральна житлова комісія, яка й ухвалює рішення, кому саме з працівників, які мають на те право, потрібно надати квартиру. Також без рішення житлової комісії місцевої держадміністрації не може виділятися жодна квартира.

Ще більш незрозуміло, коли Луценкові інкримінують, що він видав наказ, який призвів до таких наслідків. Але цей наказ, згідно з законом, перевіряють попередньо і візують перед поданням на підпис міністру начальники відділу, управління, департаменту, а також заступник міністра, підтверджуючи, що документ відповідає законам. Це входить безпосередньо у їхні посадові обов'язки. На документах, які підписував Луценко, є всі ці необхідні візи.

— У медіа постійно з'являються доволі тривожні повідомлення щодо стану здоров'я Юрія Луценка. Хочемо мати інформацію про це з перших вуст, від Вас як учасника процесу, представника захисту.

— Стан здоров'я Юрія Луценка справді викликає тривогу. Днями для нього довелось навіть викликати швидку медичну допомогу просто під час судового засідання, бо стан здоров'я підсудного різко погіршився.

Захист Луценка направив офіційний запит до адміністрації СІЗО стосовно стану здоров'я і лікування нашого підзахисного. Запит продиктований тим, що 20 жовтня минув місячний термін, на який Юрію Віталійовичу було призначено схему лікування. А що далі? Тому ми й запитуємо: чи розроблена нова схема, чи є в умовах слідчого ізолятора можливість вести це лікування? Взагалі, у нас уже є вердикт лікарів, у якому зазначено, що належне лікування Юрія Луценка може бути проведене лише в умовах спеціалізованого медичного закладу.

— Суд чомусь не враховує цей вердикт?

— Захист заявив клопотання про проведення нового ретельного медичного обстеження Луценка, щоб вирішити питання про його подальше лікування.

— Медична допомога в спеціалізованому закладі вимагає заміни запобіжного заходу щодо підсудного, тобто звільнення його з-під варту на підписку про невиїзд?

— Безумовно. Захист і далі наполягатиме саме на цьому. Адже під загрозою життя людини.

ЗАКОННІСТЬ НЕ В МОДІ?

— Щойно побачила світ Ваша цікава книга “Незручний прокурор”. Дехто звинувачує Вас у очорненні працівників прокуратури.

— Це неправда. Навпаки, я сказав добре слово про багатьох колег з прокуратури, про яких уже забули, і з інших правоох-

ронних органів, у яких вчився, з якими працював не один десяток років. Зазначу, що мені не одразу вдалося видати цю написану торік книгу. В одному з видавництв так і сказали: книга надто відверта. Загалом же мене спонукало написати цю книгу прагнення поліпшити діяльність прокуратури й інших правоохоронних органів, адже в їхній роботі чимало серйозних проблем, які треба вирішувати на державному рівні.

— Однак чомусь презентація книги у профільному комітеті парламенту, анонсована на сайті Верховної Ради, так і не відбулася.

— Мені повідомили, що вона відкладається. На скільки — невідомо.

— Ще одна дивна новина — почалися неприємності по службі у Ваших двох синів, які пішли батьковою стежкою і працюють в органах прокуратури.

— Досі до них не було жодних претензій. Але останнім часом почалося... Дійшло до того, що Служба безпеки завела проти одного з моїх синів оперативно-розшукову справу.

— І все це після того, як Ви включилися у процес Юрія Луценка як його адвокат. Дивні “збіги”... А як справи з підготовленими за Вашою участю проектами закону про прокуратуру та нового Кримінально-процесуального кодексу?

— Проекти давно подані в парламент і навіть пройшли перше читання. Але сьогодні я вже не вірю, що ці проекти, розроблені за моєю участю профільним парламентським комітетом, ухвалить Рада. Уже є кілька альтернативних проектів і кодексу, і закону про прокуратуру. Хоч ті, хто займається альтернативною розробкою цих нових проектів, дуже далекі від життя, не знають ні правоохоронної, ні процесуальної діяльності. Щодо наших проектів, я б дуже не хотів, щоб ці важливі закони приймалися під ту чи іншу політичну силу, під тих, хто волів би такого правопорядку, який вони собі уявили.

— Які ідеї закладено в тих законопроектах?

— Я пропонував, що Генеральним прокурором України може бути людина, яка пропрацювала в органах прокуратури не менше 15–20 років, щоб, як правило, кандидат мав досвід роботи прокурора району і області. Ще одна пропозиція: Верховна Рада може звільнити Генпрокурора чи за поданням Президента, чи зі своєї ініціативи лише тоді, коли за це проголосує не менш як 300 депу-

татів. А не 226, як зараз, коли якась політична сила, сама чи з союзниками, має просту більшість і звільняє неугодного Генпрокурора. І треба чітко виписати, в яких випадках можна звільняти Генпрокурора: вчинив злочин, змінив громадянство, не знає державної мови тощо. А не тому, що він комусь не подобається.

— До речі, щодо мови. У нас весь час підкидають ідеї якихось “регіональних мов”.

— Для державного чиновника, службовця є лише одна мова — державна. Працюючи прокурором Донецької області, я навіть в такому русифікованому регіоні послуговувався на службі винятково державною українською мовою і вимагав цього від підлеглих. І доволі швидко прокурорські працівники, донеччани, заговорили прекрасною українською мовою. Підкреслюю, я ні від кого не чув виявів невдоволення, що я розмовляю саме українською.

МИ КОЗАЦЬКОГО РОДУ

— Прокурорам не чужі питання культури, історії, духовності?

— У радянські часи не говорили про нашу українську історію, козаччину. Але я спілкувався зі своїм земляком Євгеном Бутенком з нашого Горошиного, який написав кілька книг про рідний край. Виявляється, мешканці нашого села Баганці, звідки я, козацького роду. Це невелике село, яке входило до Горошинської сільради. Його колись заснували мої предки Баганці. І скільки їх було там, таких невеликих сіл на цих островах! То була козаччина. З Горошиного козаки розселилися по хуторах. Бутенко описує понад 20 таких хуторів, при мені їх вже було менше, частину позносили. Але й зараз видно, що це козацький край, ці села, ліси, болота Полтавщини. Дід мій казав моїй мамі, що ми козацького роду, мій батько весь час мені про це говорив. Я цікавився у директора одної зі шкіл нашою історією, звідкіля пішли Баганці, Моргуни — це по маминій лінії. А відомий поет Віктор Женченко досліджував історію п'ятого українського козачого полку, який сформував Іван Котляревський якраз у селі Горошино. Так-от, Віктор їздив у Подольський архів під Москвою і знайшов списки козаків цього полку, які відзначилися у боях. У списках і мої предки — Баганець Іван і Баганець Андрій.

Спілкувався
Петро АНТОНЕНКО

ЧИ ТРЕБА ДОВОДИТИ АКСІОМУ?

Аксіоми не потребують доведення. І така беззаперечна істина, як “Україна — спадкоємиця Київської Русі”, здавалося б, теж не потребує доведення. Однак це не стосується нашого північного сусіда, може, тому, що “умом Росію не понять, аршином общим не измерить”. Параноїдальність її царів (цариць), вождів, генсеків і же з ними частина придворної російської історичної науки якимось чином пояснюється кличем Катерини II “великої імперії — велике прошлое” чи большевиків — “політичною доцільністю”. Москва, відкидаючи чи фальсифікуючи історичні факти, нехтуючи елементарними етнопольними законами розвитку людства, впродовж уже кількох століть будь-що хоче довести собі й світові, що пуп угро-фінських і тюркських народів зарито в Києві, на Подніпров'ї. І роблять висновок: ми, українці — не українці, а наша споконвічна батьківщина належить нащадкам Московського улусу. Звідси й уся їхня подальша політика щодо України.

Українська громадськість, засоби масової інформації, науковці неодноразово звертали на це увагу. Цій темі було присвячено і круглий стіл, який нещодавно відбувся в Агентстві Укрінформ з ініціативи Товариства “Просвіта”. З його матеріалами редакція “СП” починає знайомити наших читачів, публікуючи перший виступ.

Микола ТАБОРИТ

Павло МОВЧАН, народний депутат України, голова Товариства “Просвіта”, відкриваючи обговорення, сказав:

— Сьогодні ми свідки прискороженого процесу формування нового “тіла” Російської імперії. Ця політика проявляється всюди, насамперед у різних рекомендаціях, які формуються для президента і нинішнього керівництва Росії, що прагне реваншу в реанімації “великої Росії”. Для “великої імперії” знову бракує української складової (Білорусь, фактично, вже майже інтегрована економічно, залишилися формальності). Тому Україна постійно, упродовж двадцяти років, перебуває в політичному полі впливу, а відтак усі наші національні кроки спотворюються. Лише на початку незалежності, коли Росія зосередилася на своїх внутрішніх проблемах, нам вдалося дещо самостійно зробити. Але згодом запрацював російський політичний і економічний прес. Нехай ні в кого не виникає сумнівів: усі наші політичні акції тут, в Україні, замишляються в Росії. Мав рацію п. Мартиненко, керівник Інтерфаксу, коли казав, що ключ від сейфа наших проблем лежить у Москві. Це правда.

Отже, історична складова наших держав цілеспрямовано викривляється. І це є імперською програмою, яку наш сусід задіяв давним-давно. У своїх виступах із трибуни Верховної Ради я неодноразово посилався на праці С. Переслєгіна, який очолює групу аналітиків Медведєва-Путіна. Він дає конкретні рекомендації керівництву Кремля, як і що чинити з Україною. Інститут стратегії, який очолює Сергій Караганов, десятки інших їхніх наукових установ так само працюють на одну тему — “Україна”. Для її реалізації виділяються величезні людські, наукові й фінансові ресурси. Протидія ж нашого нинішнього керівництва чужоземному впливу — повна безпорадність. Якщо і є спроби захищати, то не стільки державу, скільки власні економічні інтереси, свій бізнес. Державні амбіції, національна гідність у нього відсутня. Такого там просто немає, я достатньо придивився до цих людей, які прийшли до влади. Саме тому те, що робить Табачник, нічого спільного не

має з українськими інтересами — це людина Москви. Його вищий керівник не в Києві, а в Москві. Тому даремно сподіватися, що зміняться погляди, переконання його і йому подібних.

Наше завдання, як казав апостол, говорити правду. І тільки правду, опираючись на істину, на історичні факти. У цьому наша сила. Історію не можна спростувати, переписати на замовлення. Хоча Москва переписує під себе. На це працює й безліч видавництв. Ось, приміром, зразок їхньої продукції — книжечка з історії. У вступному слові зазначається, що тут викладена (історія Росії) від князя Святослава до Путіна (!). Таких “наукових” праць — багато. Автор, зокрема, пише: “Ета работа, посправедливости, должна открываться биографиями тех деятелей, которые вошли в нашу историю как собиратели земель и основоположники государства. Долгим, длинным в шесть веков и противоречивым был путь формирования России. Нелегко, не сама собой появилась на свет эта великая страна, не раз проходила она через горнила распада и разрушения, но всякий раз возрождалась как единое целое”.

Чому ми повинні реагувати на все те, що було оформлено російськими істориками і підкріплено відомим указом президента Медведєва про 1150-річчя створення Російської держави? Бо вони нашу історичну спадщину всю гамузом підбирають під себе. У їхній політиці це не нове, але українці мусять діяти, відстоювати істинне і правдиве. Певна річ, апелюючи до джерел, і тільки аргументуючи ними. І немає значення, який наклад у книг Володимира Білінського, Леоніда Залізняка, Раїси Іванченко чи будь-кого із наших істориків. Головне — це слово занурюється у людську свідомість. І варто пам'ятати, що слово правди має фантастичні енергетичні властивості. Подивіться, як на наших очах умерла вся ідеологія СССР! Навіщо й не було. Якби щось було в тому союзі від правди, він би зберігся. Проста істина: все фальшиве відмирає. Воно і цього разу вмире. Але нам треба сформувати свою думку і донести її до громадськості.

Детальний виклад матеріалів “круглого столу” — в наступному числі “СП”.

УКРАЇНА — НАШЕ ВСЕ, А В УКРАЇНІ ВСЕ — НАШЕ?

Закінчення.
Початок на стор. 1

ніде, в жодній області, немає. Тим більше, ми маємо змістовний і професійно зроблений всеукраїнський тижневик, можливості якого і щодо накладу, і щодо розширення кола авторів далеко не вичерпані. І що ж? Намагаємось ліпити якісь недолюгі газетки, убогі й за формою, і за змістом. Ще й вважаємо, що робимо велику справу в утвердженні українства, із гордістю розсилаючи ці “шедеври” в усі кінці України. Такі “великі діла” тільки шкодять українській справі, і свідчать про одне — непомірні амбіції діячів, примітивізм і містечковість їхнього мислення.

Те саме у видавничій справі. З неймовірними труднощами знаходимо гроші, організуємо видавництво і ... об'єднуємо навколо нього місцевих графоманів, видаючи низькопробні, слабенькі твори, а то й відверте літературне сміття. А шоки надуті — ледь не луснуть. І кому це на користь? Тільки підстава знущатися і насміхатися з подібних “українських” ініціатив...

Розумію, дискусія про високий культурний і професійний рівень та самодіяльність і примітивізм в українській справі не нова. Але сьогодні, коли маємо, хоч і формально, Українську державу, мусимо позбутися психології поразки, адже молодь її вже (і слава Богу!) не сприймає, тож слід змі-

нити підходи до роботи у нашій організації так, щоб не залишитися не тільки найстаршою громадською організацією за часом створення, а й найстарішою за складом.

Багато хто скаже: чи доречна ця дискусія за умов, коли вчоргове, незважаючи на наші попередні напрацювання і досягнення, держава ігнорує та зневажає все українське, коли не маємо не лише діючого, а й опозиційного національного лідера та хоч якоїсь обнадійливої перспективи?

Як на мене, то якраз у цих умовах вона необхідна. Уже чітко переконалися, що створення всіляких фронтів, комітетів, рухів у нинішніх умовах дають нульовий результат. Україна потребує національної програми її інноваційного розвитку, написаної не депутатами й чиновниками, а небайдужими професіоналами і науковцями. У багатьох сферах ми маємо значні напрацювання, які за умов розумного й динамічного застосування могли б дати колосальний імпульс країні, просто нинішній владі це нецікаво й непотрібно, у неї інші пріоритети.

Чи й не новина! Скільки вже було тих програм? Але досі їх писали або чиновники, або партфункціонери, залучаючи часом і науковців. І завжди метою створення цих програм була або перемога на виборах, або інший піар, і, очевидно, ніколи — справжня модернізація країни, тільки під її вивіскою — чергове розграбування. Нинішні засоби зв'язку доз-

воляють це робити без особливих організаційних зусиль — небайдужі професіонали могли б організуватися у віртуальному просторі. Одним із основних напрямів їхньої роботи мала б стати розробка ефективної сучасної системи управління, якої, як бачимо, влада потребує вже не один рік та демонструє постійну нездатність до внутрішнього очищення. Здійснювати таку програму повинні професіонали, однією з найважливіших ознак яких має бути присутність совісті. Де їх узяти? Вони виокремляться, проявляться у процесі підготовки такої програми. Адже вона робитиметься не для піару, а стане для її співавторів кровною справою порятунку Вітчизни, своїх родин, самих себе. Бо думаючий, небайдужий та ще й національно свідомий людині немає місця в авторитарному суспільстві, до якого ми активно прямуємо.

Так, картина досить ірраціональна. Але вже не від однієї порядної і професійної людини чула подібні думки. **“Незважаючи на хворобливий стан суспільства, ми повинні серйозно замислитися, що нам робити. Ми — це весь народ, а не кілька дешевих політиків, які за всяку ціну стараються бути при владі, щоби накопичувати для себе та своїх дітей матеріальні блага. То хто і як навчить нас, тобто всіх громадян та все суспільство справжнього повноцінного правопорядку та системи тривалих цінностей? Переконаний, що в нашому народі**

є люди, які це можуть зробити. Саме такі люди, яких у нашому народі не бракує (педагоги, науковці, діячі культури, мудрі політики, церковні мужі та фахівці в різних галузях, здатні бачити потреби українського суспільства та заходи, як їх задовольнити), повинні серйозно замислитися над побудовою гідного суспільного ладу. Залишається одне питання: як їх всіх заохотити до такої великої спільної справи? Наш український народ чекає відповіді на це запитання. Перших два десятиліття нашого незалежного, самостійного існування минули без належних планів. Настав найвищий час діяти”. Це — архієпископ Любомир (Гузар).

Скинути бандитську владу непросто. Але це — тільки початок справи. Хто і з чим прийде навізав? Це питання ставили, зокрема у нас, у Кіровограді, перед командою Ющенка. На жаль, вона не мала відповіді. Результат — відомий. Тож готувати справжню перемогу слід завчасно, і зробити це можуть тільки професіонали. **Україна — наше все, але і в Україні має бути все — наше.** Не в примітивно більшовицькому розумінні, а швидше, суто психологічно. Реально ж — будь-яка власність, хоч би чия вона була, має працювати на Україну. І це можливо, якщо, сконцентрувавши інтелект, здобудемося на якісно нову українську владну еліту.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

ПРОВАЛ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ

Ірина МОЛЧАНОВА,
член “Просвіти”, м. Маріуполь

Уже кілька разів обговорювалось у пресі Маріуполя питання щодо встановлення пам'ятника Першій світовій війні. Ініціатор — мешканець селища Сартана Харлампій Хаваліць, який за допомогою газети “Іллічівець” досяг узгодження про встановлення пам'ятника на площі перед залізничним вокзалом за рахунок міського бюджету.

Багато маріупольців, насамперед члени “Просвіти”, виступають проти встановлення пам'ятника на честь 100-річчя початку Першої світової війни, тим більше, що за проектом гранітна стела на в'їзді до українського міста чомусь має бути прикрашена російським двоголавим орлом...

У жовтні відбулися громадські слухання з цього питання. Влада зробила все можливе, щоб вони не були масовими. Слухання проходили в робочий час, тому здебільшого були присутні пенсіонери. На вході відвідувачів реєстрували, записуючи домашню адресу й телефон, що справляло враження залякування. Реєстрували навіть представників ЗМІ, які прийшли описати подію. Загалом було зафіксовано 57 осіб.

Як зазначила працівниця краєзнавчого музею Л. Міліціна, з Маріуполя пішли на фронт лише 125 осіб, а з уїзду — 40. Тобто, заради менш ніж 200 маріупольців, які брали участь у багатомільйонній війні, активісти пропонують встановити пам'ятник, що обійдеться місту великим коштом. Активісти встановлення наполягали: цей пам'ятник — на честь загиблих у війні. Але влада в офіційному варіанті називає мету створення іншу — “присвячений 100-й річниці з початку Першої світової війни”. Велика різниця, чи не так?

Опозиція протестувала під час слухань. У залі лунали вигукі: “Двоглавий орел — символ Російської імперії”, я двічі друкувала в міських газетах спростування щодо цієї ідеї, заступниця голови Маріупольської “Просвіти” Марія Уколова ґрунтовно виступила проти уславлення війни, Лариса Козлікіна, Микола Ворожбит це аргументували. Хоч як заохочували представники п'ятої колони голосувати за пам'ятник, але голоси розділилися навпіл! Тоді голова міського відділу культури зробив демарш, оголосивши, що 57 осіб не можуть вирішувати за півмільйонне місто, і переклав розв'язання проблеми на депутатів міської ради. Ще б пак! Адже міська рада на 50 % складається з регіоналів, тож вони вирішать справу так, як їм заманеться.

Втішає, що голос опозиції, насамперед української, у Маріуполі звучить дедалі сильніше. Його вже не можуть ігнорувати навіть у куплених і контрольованих ЗМІ.

Тетяна МОСІЙЧУК, відповідальний секретар Хмельницького міського товариства “Просвіта”

Уже двадцять років у самому серці Хмельниччини радо вітає гостей і щиро ділиться своїми духовними скарбами Народний Дім Хмельницького міського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка.

Свою діяльність він розпочав на Покрову, 14 жовтня 1991 року, і став центром тяжіння для українства. Кожна, бодай найменша цеглинка, незамінна і неповторна у Народному Домі — Храмі Української Душі.

Нам вдалося поволі, крихта до крихти, з величезним терпінням і любов'ю зібрати серед люду віцілі зерно українства. За ці два десятиліття наскрізь русифіковане місто Хмельницький навчилося розмовляти українською. А перші курси вивчення державної мови були організовані саме у нас. На початку 1990-х книги, в яких можна було прочитати справжню, не ретушовану, істо-

рію України, були рідкістю. Знаходили їх саме тут. Та й зараз читальня Народного Дому може похвалитися книжковими раритетами, які надходять від друзів з української діаспори Великої Британії та США. Значним надбанням є власна видавнича діяльність: сьогодні це 47 книжок різної тематики.

Особлива гордість Народного

ЮВІЛЕЙ НАРОДНОГО ДОМУ

Дому — фотоекспозиція “Українська родина”. На старих світликах — ще молоді, але вже мудрі обличчя прабабусь та прадідів. Випробувані війнами, голодоморами, фашизмом і репресіями, вони у тому молоху зуміли зберегти і відстояти головне — свою людську гідність.

У нашій Книзі почесних гостей є багато записів, які містять усю мовну палітру людства: від звичної нашому оку кирилиці до латини й навіть екзотичних китайських ієрогліфів. У Народному Домі діє Музей міжнародних зв'язків обласного центру. Серби, поляки, іспанці, шведи, японці, росіяни, євреї, американці, буваючи в нашому місті, ніколи не минають Народного Дому. Кожен знаходить маленький куточок власної батьківщини.

Своїм обов'язком просвітяни

вважають національно-патріотичне виховання молоді. “Дух нації”, “Великі українці”, “Український світ”, “Українське питання”, “Невідома Україна” — не повний перелік освітніх програм, розроблених просвітянами для дітей і юнацтва. Щотижня ми зустрічаємо студентів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, торговельно-економічного коледжу, курсантів і офіцерів Національної Академії державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Успішно співпрацюємо із профтехосвітою області. Серед наших просвітян представники різних верств населення: митці, педагоги, лікарі, державні службовці, бізнесмени.

За ініціативи і сприяння “Просвіти” знято кілька відеофільмів, які не згубилися і стали знаковими в історичній та культурній палітрі Поділля, а до 20-річчя Народного Дому завершено новий фільм “Храм української душі”. На обласному телебаченні та радіо завоюють дедалі більшу аудиторію авторські програми голови Хмельницької міської “Просвіти” Зої Діденко “Свою Україну любіть” і “Подільський передзвін”.

Книга почесних гостей зберігає імена багатьох достойників з усієї України.

Наш Народний Дім потужним і стовідсотково українським почав своє третє десятиліття. І бути йому саме таким — освяченим Божою благодаттю, під Покровою Пресвятої Богородиці ще не один десяток літ!

РОЗУМНІ ВЧАТЬСЯ НА ЧУЖИХ ПОМИЛКАХ

НАУКОВИЙ БЮДЖЕТ В УКРАЇНІ В 500 РАЗІВ МЕНШІЙ, НІЖ У США

— Максиме Віталійовичу, Ви поєднали в собі “фізика” й “лірика”, займаєтеся громадською й адміністративною роботою і в усьому маєте значні досягнення. Як Вам це вдається? Як усе встигаєте?

— Я народився в родині відомих науковців, зростаю в науковому середовищі. Вважаю, що це прекрасне оточення, бо в науку йдуть найяскравіші люди, які мають ще й чіткі моральні настанови. Наука потребує чесності. Мені пощастило спілкуватися з багатьма, без перебільшення, видатними вченими. Ідеться переважно про фізиків, частково про гуманітаріїв. Усі визначні фізики, з якими я був знайомий, мали широкі гуманітарні зацікавлення. Вони блискуче розумілись на поезії, на музиці, театрі, часом краще, ніж гуманітарії за фахом. Наприклад, академік Борис Веркін, засновник відомого Харківського фізико-технічного інституту низьких температур, у юності вагався, чи не стати йому професійним музикантом. Уже в поважних літах він приїздив, скажімо, на один вечір спеціально на якийсь концерт у Київську філармонію, я ходив з ним разом. Він розповідав мені про вистави театру Курбаса, які бачив ще в дитинстві, хоч, безумовно, не був людиною української культури. Він влаштовував театральні й симфонічні вечори у своєму інституті. Одужуючи після важкого інсульту, одним пальцем передрукочував заборонені тоді вірші російських поетів “срібною добою” з книжок, які брав у спецхові Харківської бібліотеки, опрацьовував і дарував друзям. Маю сім саморобних книжок, передрукованих академіком Веркіним. Така сама літературно-мистецька атмосфера була й серед лєнінградських фізиків, з якими спілкувався, бо я там закінчував аспірантуру. Така ж атмосфера панувала й серед київської наукової “сметанки”. Врешті, відомий англійський письменник Чарлз Персі Сноу був ще й першорядним фізиком, а також урядовцем. До речі, коли німці 1940 року збиралися висадитися на Британських островах, він був одним із перших у списку тих, кого мали знищити.

Мені здається, для вчених, які займаються пізнанням світу, не бути однобоким дуже важливо. Тож я просто належу до тієї традиції, яка, на жаль, через багато причин зараз не така потужна, як була раніше.

— 4 жовтня вченим Солу Перлматтеру (США), Браюну П. Шмідту (Австралія), Адаму Ріссу (США) було присуджено Нобелівську премію в галузі фізики “за відкриття прискореного розширення Всесвіту за допомогою спостережень за далекими надновими”. У чому суть цього відкриття? І чи є надія, що Україна невдовзі також матиме Нобелівських лауреатів?

— Нинішня премія стосується астрофізики, самих основ нашого Всесвіту. Це річ дуже цікава, але потребує спеціальних знань. Між фізиками, які працюють у різних галузях (я працюю в твердотільній фізиці), часом буває дуже велика відстань. Тому не коментуватиму нинішню премію, бо це було б не зовсім фахово. А ось минулого року двоє англійських учених (вихідці з Росії) Андре Гейм і Костя Новоселов стали Нобелівськими лауреатами “за експерименти з двовимірним матеріалом графеном”. Це той напрям, яким безпосередньо займаюсь я. Мої останні роботи присвячені графену — унікальному матеріалу. Ці дослідження відкрили багато цікавих фундаментальних нових ефектів і водночас дають людству надію на революцію в електроніці, на перехід від кремнію до нової вуглецевої електроніки. Не знаю, чи ця надія справдиться, але над проблемою працює велика кількість першорядних науковців, і я не став би відкидати такої можливості.

Чи можуть отримати Нобелівську премію українські вчені — дуже болюче питання. Наука зараз — річ, на жаль, витратна. Часи, коли експериментальні відкриття робили, використовуючи прилади, “зіплені” з мотузочок і дротиків, минули назавжди. Тепер потрібне дороге лабораторне обладнання, можливість інформаційного доступу до найновіших джерел наукової інформації, що також потребує коштів. Науковий бюджет України в

У 1960-ті роки в середовищі наукової еліти була модною дискусія між “фізиками” й “ліриками” про альтернативу вибору між технократичною і гуманітарною орієнтацією. Наш гість — науковець, громадський діяч, перекладач, письменник, доктор фізико-математичних наук Максим СТІХА, який навдивовижу органічно поєднав у собі ці нібито протилежні течії. Нині він головний науковець Інституту фізики напівпровідників НАН України; завідувач кафедри перекладу гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка; віце-президент АН вищої школи України; віце-президент Асоціації українських письменників; голова Громадської ради при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України.

Розмовляємо про сучасні проблеми науки, освіти в нашій державі.

30 разів менший, ніж у Росії, і в 500 разів менший, ніж у США.

Попри все те, наші вчені зробили героїський подвиг — вони існують за таких умов, коли рідна держава робить усе для того, щоб науку в Україні знищити. А вчені ще живуть, ще дають першорядні результати. Але, звичайно, серйозно претендувати за таких умов на Нобелівську премію дуже важко.

ЖОДНУ СИСТЕМУ НЕ МОЖНА ПЕРЕЛАМАТИ МИТТЄВО

— Колись в інтерв'ю Ви сказали: “Політичні еліти не розуміють значення науки”. Це актуально?

— Життя часом робить песимістом. Коли бачив адміністрацію президента Віктора Ющенка з усіма тими постатями, думав, “дожилися...” Але коли бачиш адміністрацію президента Віктора Януковича, розумієш, що завжди є можливість для погіршення. Фатальнішою ситуації для України, ніж зараз, не було ніколи. Є окремі люди, які намагаються її врятувати. Я шаную голову Державного агентства з питань науки, інновацій та інформації України Володимира Семиноженка, з величезною повагою ставлюся до Бориса Євгеновича Патона. Він у майже 93 роки робить дуже багато, щоб зберегти науку. Але, коли говорити про нинішню верхівку, це одиниці, і від них у державі сьогодні не дуже багато залежить. Майже всі інші постаті сьогоднішніх еліт значення науки не розуміють, вважають її непотрібним доважком до державного воза. Протягом останнього року розгорнулося справжнє цькування вчених. Треба ж якось імітувати боротьбу з корупцією, справжніх корупціонерів ловити лячно, а от узятися за вчених, які, скажімо, ще й читають лекції в університетах, просто. Приходить КРУ з перевіркою в університет, де професор такий-то за сумісництвом читав лекцію. Ідуть на його основну роботу, перевіряють, як його там табулювали — і знаходять порушення. Але раніше ніхто не зважав на подібне, не вигадував, що за вчитані дві лекційні години професор має ці дві години вечері відпрацювати. Адже праця науковця — ненормована за своєю природою. Науковець і у вихідні, і у відпустці працює над своїми проблемами. Але те, що забули відмітити, що в цей час науковець читав лекцію й за основним місцем роботи був відсутній — це вже підстава покарати вченого, що масово й робили. Протягом минулого року нинішня влада доклала фантастично багато зусиль для того, щоб погіршити шанси української науки. Зокрема у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту вперше за всю історію взагалі ліквідовано науковий департамент. Наука не належить до сфери інтересів нинішнього міністра, а відтак цими питаннями можна взагалі не займатися. Фактично величезний сектор національної науки — науку в університетах — ніхто не координує і, за великим рахунком, не знає, що там робиться.

— Чи може окрема людина якось вплинути на систему, щось у ній змінити і наскільки? Наприклад, коли Іван Дзюба в 1993—1995 роках був міністром культури (Ви були його радником), у багатьох з'явилися сподівання на кардинальні

зміни в культурі, що значно покращиться ставлення до культури в суспільстві. Цього не сталося.

— На жаль, існує таке поняття, як інерція системи. І жодну систему не можна переламати миттєво. Людина, яка сьогодні опиняється на якійсь владній посаді, повинна чітко розуміти, що можна здійснити за короткий відведений їй термін. Зосередитися саме на цьому й не робити того, чого вона завідомо виконати не може.

Іван Михайлович свого часу зробив дуже багато того, що залишилося й досі. Він не міг змінити ставлення до культури в суспільстві. Ця ситуація виходила далеко за межі повноважень міністра. Але при ньому вперше в центр уваги було поставлено національну культурну спадщину. Це тією чи іншою мірою лишилося потому й навіть почати лишається й досі. Бо раніше Міністерство культури УРСР було, як відомо, “центральною філармонією” з організації урядових концертів і заходів. І все.

А Іван Михайлович ці стандарти змінив. Найпростіше критикувати, сказати, що людина була на високій посаді й нічого не досягла. Треба оцінювати справедливо: чи було здійснено щось таке, що лишається. На мою думку, Іван Михайлович зробив дуже багато. Окрім того, він був бездоганим моральним прикладом. Власне, це, мабуть, єдиний випадок, коли цим Міністерством керував інтелектуал такого рівня. Загалом у нас інтелектуалів при владі за час незалежності було дуже мало: Микола Жулинський, Ігор Юхновський, Іван Вакарчук, ще два-три імені — і все.

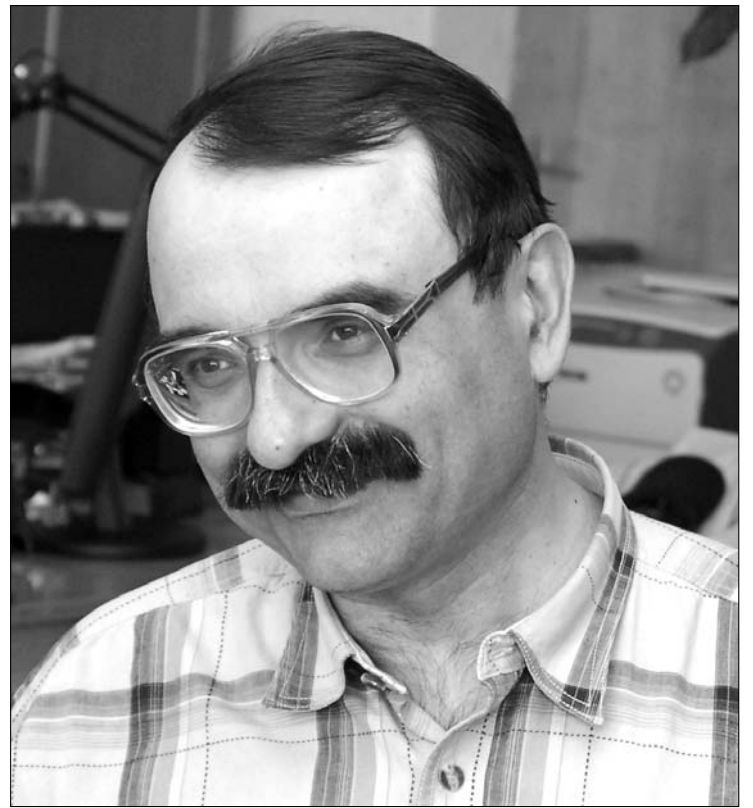
— Чи можна щось зробити нині, у цій системі?

— Зараз будуть дуже тяжкі роки. Нічого хорошого ближчим часом нас не очікує. Але згодом і ця ситуація зміниться. Я хотів би нагадати тим, хто має зневіру, розпоч: чверть століття тому нам важко було уявити, що Україна стане незалежною, й ми матимемо дуже багато речей, у які й повірити не могли. Так само колись і ця влада відійде, з'явиться нове покоління українських політиків. Шкода тільки, що ми втратили дуже багато часу, навіть для мого покоління. Мені нині 50, я переконаний, що буду потрібний нашій державі як учений, як громадський діяч, але напевно вже ніколи не знадоблюсь як кваліфікований чиновник: лише через те, що мого віку може не вистачити перетривати тих, хто сидить при владі зараз.

ЗВИЧАЙНОЮ РОБОЧОЮ МОВОЮ ФІЗИКІВ СТАЛА УКРАЇНСЬКА

— Які настрої у молоді, у Ваших студентів?

— Я викладаю у двох київських університетах: переклад в Університеті імені Бориса Грінченка, фізику конденсованого середовища в університеті імені Тараса Шевченка. Студенти, з якими мені доводиться спілкуватися, хороші. Не знаю, якими їх зробить життя, — адже вони живуть у жорстокий, дуже прагматичний час, який впливає на людей. Але зараз це — незашорена молодь, з певними проблемами в освіті (це скоріше проблеми нашої школи), але досить грамотна. Попри суцільне зомбування з чужого інфор-

маційного простору, молодь достатньо патріотична. Це однаковою мірою стосується і гуманітаріїв-перекладачів, і магістрів-фізиків. Більша частина моєї нинішньої групи в університеті Шевченка природно українськомовна. Якщо років тридцять тому, коли я вчився в цьому ж університеті й, мабуть, був єдиний, хто російськомовним викладачам відповідав українською, то зараз українська мова стала нормальною робочою мовою фізиків, і це ні в кого не викликає занадто величезних сумнівів. Ми природно й легко ведемо наші наукові дискусії, висловлюємось щодо найскладніших питань розвитку науки. Це теж величезне досягнення.

— Ви корінний киянин, як вдалося зберегтися українцем у Києві за тодішніх обставин?

— На щастя, я не єдиний з корінних киян, хто зберігся українцем. Можливо, мені було легше, тому що завжди мав відпорність до середовища. Я ніколи не зважав на те, що модне. У часи, коли модними були естрадні пісенські, демонстративно любив високу класику, робив це щиро і з того тішився (і люблю цю класику досі). У часи, коли модно було “переходити на общепонятний”, до дванадцяти років я такі переходи не робив. У родині розмовляв українською, якою й сказав перші свої слова. Але вулиця є вулиця, отож хлопчиком від чотирьох і до дванадцяти робив, як усі. Але із дванадцяти років замислився: “Чому це я в рідному місті, в себе на Батьківщині маю переходити на іншу мову?” І вирішив цього не робити. І в подальшому не робив ніколи, за винятком ситуації, коли натрапляв на людей, які справді цієї мови не розуміли — приїжджих, чужинців.

Вважаю, що чинив абсолютно правильно. За радянських часів нам втовкмачували дивну настанову: “Где появляется русский человек, там нужно из вежливости переходить на русский”. Де було десятеро українців і раптом це виявлявся один росіянин — усі переходили “на великий и могучий”. А чому б росіянам із ввічливості не вивчити українську?

У науковому середовищі бувають різні ситуації. Минулого тижня читав публічну лекцію, де були присутні двісті студентів Київського університету і двадцять академіків з різних країн СНД. Я мусив перейти з української, але перейшов не на російську, а на англійську. І перекладав окремі терміни українською, якщо бачив, що студенти їх не розуміли. Студентам це було корисно, бо англійська є міжнародною мовою науки. Взагалі вважаю, що російська в українській науці зараз виконує шкідливу роль. Фактично кожна наука побудована на універсальній мові — сьогодні це англійська — і національний, якою слухають і читають університетські курси, обговорюють результати в лабораторіях тощо. Коли між універсальною й національною з'являється посередник, який не може виконувати функції універсальної мови (бо 98 % наукової й технічної інформації в світі — англійською, а російською — на порядки менше), а водночас вона претендує на якусь універсальну роль саме щодо нас, українців, то це витрачання нами зайвих зусиль, коштів і обман самого себе.

Друкуючи сьогодні наукові тексти в Укра-

їні російською, як на мене, ознака щонайменше провінційності. Те, що ми хочемо, аби прочитав світ, потрібно друкувати англійською. А от українською принаймні окремі базові тексти з природничих наук друкувати таки треба — насамперед для того, щоб своєчасно творити нові наукові терміни. Тому “Український фізичний журнал”, членом редколегії якого я є, виходить двома паралельними випусками — українським і англійським.

— **Як реагували однокласники, коли Ви свого часу постійно говорили українською?**

— На перервах школярі спілкувалися російською, але мою українську толерували. На вулиці бувало по-різному. Я добре знаю ситуацію, коли кажуть: “Вот такой культурный мальчик, но почему-то нормально говорит не научился”. Це часом било по нервах, але сказати, що мене колись лупцювали за мою українську — теж не можу. Між іншим, одне з найбільших досягнень нашого часу: в Києві перестали озиратися на українську мову. Вона ще не домінує на вулиці, але вже й не озираються, коли нею розмовляєш.

— **Наші люди дуже поважають думку вищих керівників, часто прагнуть “вислухатися”. Коли Леонід Кучма пообіцяв ввести другу державну мову, хоч цього й не зробив, процес зросійщення відновився. Чи не буде нині “відкату” назад?**

— “Відкат” уже спостерігається, дуже серйозний. Часом він спонтанний, бо ми під величезним пресом російських мас-медіа, російської масової культури. А нині — добре продуманий, бо міністр освіти і науки, молоді і спорту попри все — дуже напористий політик, який має на меті ввести Україну в сферу “русского мира”. Усе робиться для цього, зокрема, щоб наша мова була зведена до статусу однієї з двох, бажано другої. Так що ситуація ближчим часом погіршуватиметься. Однак, думаю, вона не дійде до такого стану, який мали 25 років тому, коли в українських школах навчалося вже менше половини учнів. Але й від усіх нас залежатиме, наскільки ми будемо відпорними до російських мас-медіа, до російської масової культури, яка тут існує під гаслом “хохол, поддержи русский шоу-бизнес своей гривной”.

Я, наприклад, коли потрапляю до ресторану й мені не дають меню українською, підводжуся і йду. Кажу: я не плачу свої гроші там, де мене не поважають. Це впливає. Закликаю всіх українців поводитися саме так. Не йти до крамниць, які мають російськомовні вивіски й російськомовну рекламу, до ресторанів, де не говорять українською. Я не можу дати цієї поради харків'янам, бо прирік би людей на те, щоб не ходили до крамниць і ресторанів узагалі. А в Києві ми ще маємо шанс поборотися, тож зробимо це. Це ж стосується й українськомовної преси. Любімо, як навчав Чикаленко, Україну не лише до глибини душі, а й до глибини кишені, до чого багато наших людей не зовсім готові. Водночас ця ситуація накладає величезний обов'язок на українську пресу, книговидавців, перекладачів робити дуже якісні речі. Годі думати, що нас підтримуватимуть лише за те, що ми українськомовні. Відомий вислів Лесі Українки: “Послухаєш, що цей пан говорить, то краще б він говорив по-китайському”. Тобто, ми маємо давати не просто українськомовний продукт, а якісний український продукт. Це те, що я відчував завжди. До речі, коли тридцять років тому прийшов в інститут напівпровідників і був там єдиним, хто готував доповіді українською, це накладало на мене колосальний обов'язок — я не мав права робити погані, а лишень блискучі доповіді, бо коли єдиний, хто читає доповіді українською, робить це погано, він дискредитує саму мову.

СИСТЕМУ ОСВІТИ НАМАГАЮТЬСЯ БРУТАЛЬНО ЗЛАМАТИ

— **Ви були заступником міністра освіти при Іванові Вакарчуку, добре знаєте освітянські проблеми. Які, на Вашу думку, нині найголовніші?**

— Це дуже широка тема. Україна поки що зберігає загалом непогану систему освіти. Єдиний з розділів в індексі людського розвитку в ООН, де ми ще високо тримаємося, це освіта. Загалом ми на 67 позиції, але з освіти — на 18. Це не наша заслуга. Це лише свідчення того, що до Табачника були розумні й відповідальні міністри освіти, фактично всі — від Таланчука й до Вакарчука. Вони зуміли не зруйнувати найкраще, що дісталось від радянської спадщини і наповнити це загальнолюдським, українським, гуманістичним змістом. Зараз уперше за часів незалежності ми свідки того, коли систему освіти

намагаються зламати об коліно дуже брутальним методом.

Суспільство належною мірою ще цього не усвідомлює. Маємо страшне рішення про перехід від дванадцятирічної системи освіти (до речі, так і не здійсненої) до одинадцятирічної. Вважаю, що відбулася національна катастрофа, бо ми прирекли покоління наших дітей на неконкурентоспроможність. По-перше, Європа переходить до довших термінів освіти, і це є наслідком збільшення суми знань. По-друге, ми фактично зобов'язані тепер упродовж короткого терміну підготувати наново всі підручники від сьомого до одинадцятого класу, узгоджуючи їх між собою, і видрукувати, хоча зараз, коли ми насилу закінчували варіант для дванадцятирічної школи, ресурсів, щоб це зробити швидко й якісно, немає. Отже, ми прирекли школярів на те, що деякий час вони вчитимуться за неузгодженими програмами, тимчасовими поганими підручниками, себто виходити зі шкіл неконкурентоспроможними. Це трагедія. Я не можу сказати, що рухало міністром освіти: бажання зняти проблему переходу на дванадцятирічну систему, до чого справді на той момент ще не все було готове, чи бажання цілком зруйнувати систему освіти, але точку для завдання удару було знайдено добре і цей удар завдано страшно.

— **Чи доцільне закриття шкіл і зменшення кількості вищих навчальних закладів?**

— Ситуація із закриттям шкіл, на жаль, почасті зумовлена нинішніми реаліями. У нас є сільські школи, де вчиться від чотирьох до десяти учнів. Така школа має значення для того, щоб село остаточно не вмерло. Проте вважати, що тут дають якісну освіту — не можна. Інша річ, коли закривають цілком конкурентоспроможні школи, чомусь насамперед із українською мовою навчання на Донбасі, де є достатньо учнів. Тут або політичні причини, або бізнесові — чиєсь нагання привласнити приміщення у зручному місці та майно. Це неприпустимо.

Щодо вищих навчальних закладів. Легендою є те, що в Україні їх надто багато, кажуть, понад 900. Ця цифра з'явилася лише тому, що у нас колись, ще на початку незалежності, вищими навчальними закладами I—II рівнів акредитації назвали технікуми. Коли говорити про університети, тобто ВНЗ III—IV рівнів акредитації, — у нас їх близько 330. Це середній показник для європейської країни з такою, як у нас, кількістю населення. Тобто механічно нічого ламати не треба. Але у нас є ВНЗ, які фактично є прикриттям для купівлі дипломів. Такі треба нещадно закривати, бо вони дають неякісну освіту, завищено продають дипломи. Треба бути вимогливими щодо ліцензування, акредитації, до вирішення цих питань слід залучати громадськість. Треба піднімати університетську науку, підтримувати науковців. Зараз маємо цілком протилежне.

— **Чому поширюється інформація про те, що ми маємо забагато ВНЗ, що треба їх закривати?**

— Причина загрози безпідставного закриття ВНЗ, на мою думку, — бажання поставити під контроль ректорський корпус. Ректори, опинившись під загрозою закриття, будуть слухняні. В іншому разі — закриють.

— **Ваші побажання читачам нашої газети у цей нелегкий час.**

— Я побажав би певного реалізму. Безумовно, нас чекають дуже тяжкі часи. І закінчатись вони не завтра. Це є наслідком кричущих помилок, які робили політичні еліти. Не хотів би ще раз згадувати Віктора Андрійовича, але він став одним із негативних персонажів нашої історії, дозволивши собі певні речі, які не варто було дозволяти за жодних обставин. Ми за все це розплачуємося. Однак і ці часи минуться. І від нас усіх залежить не змарнувати шансу потім. Бо коли Віктор Ющенко прийшов до влади, сталася страшна річ. Люди хотіли взяти владу, досягли цього, а що робити з нею — ніхто не знав. Почалася боротьба в оточенні за те, хто що де матиме. Це помилку ми всі мусимо зрозуміти. Напевно, це стосуватиметься наших політичних нащадків, бо я вже сказав, що скептично розцінюю власні шанси на можливість ще колись прислужитися Україні на якійсь державній посаді, хоч профільний заступник міністра, як кажуть мої колеги-вчені, був з мене не гірший. Але ті, хто приїде після нас, мусять обов'язково це врахувати. Бо розумні люди вчать на чужих помилках, дурні — на власних.

Спілкувалася **Надія КИР'ЯН**

«ЗАКОХАНИЙ В АРАБСЬКУ, ПЕРСЬКУ Й ТУРЕЦЬКУ ПОЕЗІЮ»

Про свої здобутки на ниві орієнталістики розповідає відомий професор-сходознавець, доктор філологічних наук, член Національної спілки письменників України, перекладач, автор багатьох мовознавчих, літературознавчих та публіцистичних праць Григорій ХАЛИМОНЕНКО.

— **Пане професоре, до свого 70-річного ювілею Ви підготували собі такі подарунки, що їм може позаздрити будь-який науковець. Маю на увазі Вашу “Історію турецької літератури” та мовознавчу монографію “Тюркська лексична скиба українського словника”. Чи маєте Ви за це якісь відзнаки?**

— Так, маю нагороду міністерства культури Туреччини “За розвиток тюркської культури” та “Орден чести” Грузинської республіки.

— **Ось у мене в руках Ваша “Історія турецької літератури” — великоформатне видання, солідний обсяг: 550 сторінок; тут безліч цитат арабським письмом, латиницею... Я вже не кажу про те, що виконати таку роботу важко навіть фізично. Це ж треба тексти набрати тим арабським письмом, вчитати не один раз, знайти друкарню, що погодилася б видати багатошрифтовий твір. Ви висловили подяку Посольству Туреччини за фінансову підтримку, а своєму товаришеві за допомогу в комп'ютерному складанні. Але ж написати саму книжку! І це тоді, коли “Історію турецької літератури” не спромоглися видати науковці навіть тих країн, де сходознавство й тюркологія зокрема розвиваються століттями. Як це Вам удалося?**

— Ще коли я навчався на факультеті сходознавства Тбіліського університету (сьогодні — імени М. Джавахішвілі), переконався, як важко студентам опанувати культуру народу із самобутніми цивілізаційними підвалинами, коли немає підручника з літератури. Відтоді й почав збирати матеріал, багато читав, занотовував, скуповував літературу. Якось після одержання в Стамбулі нагороди я запитав турецьких колег: “Чому нагородили саме мене, першого з учених християнського світу? Адже в тюркології давно вже працюють відомі німецькі, австрійські, американські, французькі науковці”. Відповідь була така: “Щоразу ми бачили, як Ви везли на собі дві валізи з турецькими книжками. Коли на роботу беруть, скажімо, німецького вченого, то до його послуг — упорядкована книгозбірня й штат працівників”.

— **Я можу ще додати: там видатного вченого й сумлінного працівника не виганяють з роботи за якесь критичне висловлювання в пресі.**

— Така вже наша доля. Але повернімося до “Історії турецької літератури”. Варто було мені зануритися в глибини цього письменства, як стало ясно: без осягнення історії арабської й перської словесності писати щось про турецьку літературу — марна справа. Отож кілька років пішло на те, аби набути знань і в цій неосяжній галузі. Дякую Тбіліському університетові за те, що там я вивчав не тільки турецьку й грузинську, а й арабську та перську мови. Я закоханий в арабську, перську й турецьку поезію. Лише це давало мені силу побороти інерцію, зневіру, втому.

— **У чому все-таки самобутність Вашої “Історії турецької літератури”? З якими працями її варто порівняти?**

— Порівнювати я не маю ні змоги, ані бажання. Україна досі не має історій словесності навіть наших сусідів: білорусів, поляків, словаків, росіян. А що вже казати про англійську, німецьку, французьку чи, скажімо, обов'язково для нашого православного народу візантійську літературу. Не маю права ставити це на карб українським літературознавцям. Мати добру історію американської, китайської або польської літератури — це обов'язок Української держави, це наш престиж. Держава має зробити науковцям чи цілому колективові замовлення, а ми мусимо виконати його. Ось недавно президент Віктор Янукович перебував з візитом в Ашгабаті. Ви ж не станете мені заперечувати, що якби він подарував президентові Туркменістану “Історію туркменської літератури”, а в його супроводі були ще й одна-дві особи, які володіли б туркменською мовою (ще краще, аби вони працювали в посольстві України в Ашгабаті), то й атмосфера перемовин була б

дещо інша, а можливо, й конкретніша. А тепер про Ваше запитання щодо самобутності моєї книжки. Її оригінальність передовсім у неповторності східної культури, естетики, релігії, філософії. Чимало місця в моїй книжці я присвятив суфізмові. Це далеко не догматична релігійно-філософська течія, а ще й естетична платформа, на якій і зведено спруду багатовікової турецької літератури. Середньовічна поезія мусульманських народів — це суцільні нашарування символів, що їх потрібно вміти читати або, коли хочете, розгадувати. Сподіваюся, ті, хто захоче насолодитися тією поезією, зможуть це зробити, уважно прочитавши мою науку.

— **Мені здається, пане професоре, що Ви забули про ще одну рису, яка робить Ваш твір самобутнім, — це мова. Ви навмисне уникаєте отієї лавини “модних” термінів, що заповнили наші філологічні дослідження? Може, Ви назавжди лишилися в стилістиці й термінології доби Вашої юности. Ви жодного разу не вдалися до використання навіть таких всепоглинальних термінів, як когнітивний, дискурс, наратив, іманентність...**

— Якщо я скажу, що дотримуюся стилю С. Єфремова, Д. Чичевського чи М. Бахтіна (хоч це правда), то люди подумают, ніби я й справді “назавжди лишився”. Але візьміть праці Ю. Шевельова, М. Коцюбинської чи І. Дзюби й переконаєтеся: вони геть далекі від показної вченості. Я справді зумисне намагався уникнути заакадемізованості, бо хотів, аби мою, поки що й справді єдину в Україні працю, присвячену культурі Туреччини, вільно читали люди всіх поколінь і не обов'язково натреновані в царині американістики. Я й досі вважаю, що в цьому разі складне потрібно висловити просто. Але цілком спокійно ставлюся до науковця, у слововживаннях якого розкошують терміни *опатив*, *сигніфікація*, *імплікація*, *інтеграція концепту* тощо.

— **Ви недавно видали монографію “Тюркська лексична скиба українського словника” і знову ж таки власним коштом. У передмові Ви з великим пієтетом відгукнулися про тих працівників Інституту мовознавства ім. Олександра Потебні, які уклали “Етимологічний словник української мови”. Ви можете порівняти стан філологічної науки “тоді” й тепер? Бачу вираз Вашого обличчя... Може, висловіте враження про сьогodнішню філологічну освіту?**

— Я охоче висловився б, але гадаю, що ваша газета зробила б дуже добру справу, якби провела “круглий стіл”, запросивши до редакції коло небайдужих науковців. Поговорити є про що. Пам'ятаєте, я виступив був у пресі зі статтею “Що таке жицьа дзідзіф?” — про мову озвучувальниць текстів на українському телебаченні. Стало ще гірше, тепер уже й чоловіча частина журналістів каже “дзіти й бацьки”. Чи їх спеціально добирають, може, як тепер вони кажуть, проводять кастинги?

— **Гаразд, то поділіться враженнями про стан вітчизняного сходознавства.**

— Ось у цьому разі Ви доречно вдалися до слова “вітчизняний”, бо українським це сходознавство назвати можна, тільки напившись перед тим бромом. Ця тема теж актуальна, і добре було б, аби котрась із газет хоч би підступилася до неї. Скажу коротко: не буде ніякого сходознавства, поки в Україні не створять коли не інститут, то бодай факультет сходознавства з трьома відділами, як те давно вчинили росіяни, поляки, угорці, грузини, а саме: філологічний, економічний (тобто економіка Сходу) та історико-філософсько-політологічний. Отоді українські президенти матимуть повну інформацію про те, що діється чи діятиметься в переважній частині планети. Академік Л. Губерський висловив був намір реорганізувати філологічну освіту в Шевченковому університеті. Він чоловік наполегливий, добре, якщо все-таки почне. Дякую Вам за увагу.

Спілкувався **Олександр ПОНОМАРІВ**

“Археологічні розкопки на території Межигір’я могли б дати чимало цікавих результатів не лише для археологів та істориків, а й для літературознавців”.

«У МЕЖИГОРСЬКОГО СПАСА...»

26 листопада 1844 року Тарас Шевченко написав у листі до Я. Г. Кухаренка: “Був я уторік на Україні — був у Межигорського Спаса. І на Хортиці, і скрізь був і все плакав, сплюндрували нашу Україну...” Пізніше з’явився щоденниковий запис у “Журналі” від 18 червня 1857 р.: “Сегодня я, как и вчера, точно так же рано пришел на огород, долго лежал под вербою, слушал иволгу и, наконец, заснул. Видел во сне Межигорского Спаса, Дзвонковую криницу и потом Выдубецкий монастырь. А потом — Петербург и свою милую Академию. С недавнего времени мне начали грезиться во сне знакомые, давно не виданные предметы. Скоро ли увижу все это я наяву?” “Межигорський Спас” — так поет у своїх творах, листах і “Щоденнику” називав Межигірський Спасо-Преображенський монастир. Чому ж настільки глибоко він запав у Шевченкову душу, аж з’являвся уві сні й змушував плакати наяву?

Світлана БОГДАН

Сьогодні від монастиря не лишилося фактично нічого. У цьому ми переконалися разом зі співробітниками Музею Тараса Шевченка, які організували чергову мандрівку шевченківськими місцями, обравши цього разу за пункт призначення місцевість Межигір’я, що біля села Нові Петрівці (Київська область), за 10 км на північ від міста Вишгорода. На території святині з радянських часів

значні кошти. З Межигірської обителі запрошували священників до січової Покровської церкви. У XVIII ст. монастир за своїм багатством був другим після Києво-Печерської Лаври. Про його славу нагадає і вулиця Межигірська на Подолі в Києві: колись там було представництво монастиря в місті.

Очевидно, саме така значна роль монастиря у козацькі часи надихала Шевченка не раз згадувати про нього у своїх творах. Зокрема той факт, що старі козаки доживали тут віку, постригаючись у ченці і відмолюючи грихи, зафіксовано у поемі “Чернець”, де в образі ченця зображено полковника Семена Палія (хоча, як стверджують дослідники, насправді ченцем Палій не був, а помер у Фастові й був похований у Межигірському монастирі. До речі, тут поховали й полковника, а згодом гетьмана Остапа (Євстафія) Гоголя — предка Миколи Гоголя). Шевченко описує проводи Палія в ченці з танцями і вином:

Аж до Межигорського Спаса
Потанцював сивий.
А за ним і товариство,
І весь святий Київ.
Дотанцював аж до брами,
Крикнув: “Пугу! пугу!
Привітайте, святі ченці,
Товариша з Лугу!”
Свята брама одчинилась,
Козака впустили,
І знов брама зачинилась,
Навік зачинилась
Козакові. Хто ж сей сивий
Попрошався з світом?
Семен Палій, запорожець,
Лихом не добитий.

Ту ж традицію згадано у вірші “Заступила чорна хмара...”:
А я, брати-запорожці,
Возьму собі рясу
Та піду поклонити
В Межигор до Спаса.

І далі: “Іди, Петре, в Межигор’я / Молилися богу...”

У повісті “Близнець” також ідеться про обряд проводів: “...Однажды славные запорожцы, приехавши на подворье свое в Киев провожают товарища своего Ермолу Кичку в Межигорский монастырь, устроили брату приличное прощание со светом, то есть закупили на Подоле горилку, разлили ее в ушаты и с цеховою музыкою пошли торжественно в Межигорье, потчuya встречного и поперечного братскою горилкою из мыхайлыка, а прощавшийся со светом брат знай себе танцует впереди музыкантов...”

Про монастир кілька разів згадано і в поемі “Сліпий”: “У Києві великому / Всіх святих

розташована урядова резиденція, обгороджена високим парканом, тепер тут мешкає Віктор Янукович. Для огляду доступна лише Дзвінкова (Дзвонкова) криниця — стародавнє джерело при монастирі. За легендою, назва походить від каплиці, яку тут побудували ченці: на ній встановили дзвіночки, і коли вода струменем біла по них, вони дзеленчали. Про криницю згадує Тарас Шевченко — не лише в наведеному вище уривку з “Журналу”, а й у поемі “Чернець”:

Іде чернець дзвонковую
Уяр воду пити
Та згадає, як то тяжко
Було жити в світі...

Ми без перешкод, оминувши паркан і охорону, спустилися в яр до джерела, випили з нього води (дуже смачної), вмилися, аби бути гарними (так велить повір’я). Побували на Козацькій галявині. Помилувалися красою лісу, вдихнули його повітря. Оце, власне, і все, що в наш час доступно простому смертному в цій віками священній місцині. А коли справи стояли геть не так...

Згідно з переказом, монастир заснували близько 988 року, у час хрещення Русі, грецькі ченці, які прийшли з Візантії разом зі святим Михайлом — першим митрополитом Київським. Літописи засвідчують існування на цьому місці божниці у XII ст. У XVII ст. обитель стала релігійним центром козацтва: після зруйнування у 1660-х рр. польським військом Трахтемирівського монастиря саме Межигірський отримав статус “військового” монастиря Січі й перетворився на шпиталь для старих або поранених запорожців. На їхнє утримання Запорозька Січ передала у власність монастиреві земельні володіння і виплачувала

благала; / У Межигорського Спаса / Тричі причащалась...”; “Ой Спасе наш чудотворний, / Межигорський Спасе!” Тут поет створює легенду, відповідно до якої обитель спалила імператриця Катерина II:

Як цариця по Києву
З Нечосом ходила
І Межигорського Спаса
Вночі запалила.
І по Дніпру у золотій
Галері гуляла,
На пожар той поглядала,
Нишком усміхалась.

Водночас доказів такої версії подій немає. Факти свідчать, що 1786 року, після зруйнування Січі, російська влада закрила монастир, а навесні 1787 р. Катерина II під час перебування у Києві вирішила відвідати його. Проте, за нез’ясованих обставин, тієї ж ночі він згорів. Існує припущення, що пожежу влаштували старі запорожці, які доживали там віку.

1798 р. на території монастиря заснували Межигірську фаянсову фабрику, що славилася своєю вогнетривкою цеглою. Діяльність обителі відновили аж 1886 року, проте з періодом, коли він не діяв, пов’язане його зображення Шевченком-художником, а саме — малюнок “Києво-Межигірський монастир”. Традиційно вважають, що рисунок виконано 1843 року під час першої подорожі поета до України, адже відомо, що 13 червня 1843 року Шевченко разом із П. Кулішем і О. Сенчилом-Стефановським побував у Межигір’ї, припливши до нього на плоту Дніпром. Проте науковий співробітник Музею Шевченка Олена Слободянюк вважає це датування хибним: під час роботи з оригіналом малюнка вона помітила на папері водяний знак, що вказує на виробника і рік виготовлення паперу: “J. Whatman // 1844”. Таким чином, оскільки лише папір було вироблено 1844 року, сам малюнок не може бути датовано ранішим часом. Виходячи з низки обставин, дослідниця робить висновок, що найвірогіднішою датою створення “Києво-Межигірського монастиря” є квітень-вересень 1846 року, коли Шевченко мешкав у Києві й мав час і можливість виїжджати на плер за околиці міста.

Зафіксована рукою поета і художника пам’ятка архітектури до наших днів не збереглася. Якщо зараз ми станемо на ту точку, з якої Шевченко малював монастир, то побачимо тільки зелений паркан і вхід до президентської резиденції, який охороняєть-

ся: спільним із зображенням XIX ст. буде лише обрис гори ліворуч...

Отже, після відновлення наприкінці XIX ст. монастир проіснував до 20-х років XX століття, коли знов був закритий, цього разу більшовиками, в 1934—1935 роках його будівлі висадили в повітря, а натомість збудували державну дачу УРСР. Відтоді територія закрита для стороннього ока.

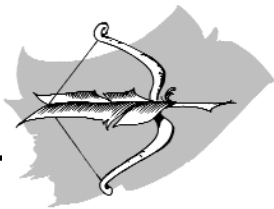
Як стверджують очевидці, серед руїн монастиря знайшли старовинну бібліотеку з рукописними книгами, проте через поспіх будівничих її закопали. Існує версія, відповідно до якої саме там зберігалася легендарна бібліотека Ярослава Мудрого. Дехто скептично відмахується і називає це “плітками” — водночас інші аргументовано доводять правдивість цього твердження, звертаючись зокрема до письмових свідчень учасників тих подій.

Незалежно від того, чи правдивим є припущення про бібліотеку Ярослава, безперечно, археологічні розкопки на території Межигір’я могли б дати чимало цікавих результатів не лише для археологів та істориків, а й для літературознавців. Та про це лишається хіба мріяти.

Наостанок зачитую Михайла Максимовича, який 1864 року написав ось які рядки для своєї замітки “Нечто о Межигорьи”: “...Будучи на короткое время в Киеве, я слышал, что через несколько недель Межигорье будет продаваться с публичного торга... Скорбная мысль не покидает меня...: что, если Межигорье достанется в руки какого-нибудь предприимчивого жида!... Оскорбительно было бы для нас — его обладание тем дорогим для здешнего края местом, куда являлись некогда на молитвенные подвиги и пострижение такие люди, как патриарх Иоаким Савелов, митрополит Тимофей Щербацкий, епископ Иоасаф Горленко и многие другие; тем заветным местом, которое, в тяжкие времена Киевской Руси, посещал благодетельный для нее иерусалимский патриарх Феофан и подтвердил тут ставропигию... Но, нет! Межигорью не следует перейти не то, чтобы в жидовские руки, но и в частную собственность всякого торговца и промышленника; и мне сдается, что до того не допустят ни Печерская Лавра, ни другие монастыри киевские, со своим архипастырем; что они, общими силами, при содействии благотворительных мирян, возмogli бы оплатить Межигорье и открыть его по-прежнему для общечеловеческого братского; что новособранная здесь братия весьма могла бы продолжать с успехом и выработку фаянсовой посуды... Тогда ожила бы и в народе прежняя любовь к Межигорью и оно послужило бы для него благотворной и, можно сказать, необходимой в настоящее время школой благочестия и трудолюбия”.

На щастя, похмурі передчуття Максимовича не справдилися: Межигір’я не дісталось ані в руки “жиди”, ані “торгаша і промисленника”: його надійно охороняють слуги українського народу за зеленим триметровим парканом — тож ми можемо бути спокійними.

КОМУ Ж НАЛЕЖИТЬ НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ?

У вівторок у столичній інформаційній агенції “Region-News” відбулася прес-конференція з промовистою назвою “Кому належить НСПУ: письменникам чи Яворівському?” Її учасники — відомі українські письменники: голова Київської організації Національної спілки письменників України, головний редактор журналу “Київ” Віктор БАРАНОВ, прозаїк, критик, публіцист, громадський діяч, лауреат Шевченківської премії Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, поетеса, прозаїк, публіцист, лауреат Шевченківської премії, головний редактор газети “Слово Просвіти” Любов ГОЛОТА, головний редактор “Української літературної газети” Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ, письменник Сергій ПАНТЮК. Усі вони є делегатами VI з’їзду письменників України, вибиралися до Президії чи Ради цієї громадської творчої організації. І прес-конференцію зібрали саме через убоління за долю Спілки.

Петро АНТОНЕНКО

Безпосереднім приводом для прес-конференції став гучний скандал довкола недавнього з’їзду письменників України: з’їзд так і не було завершено і на ньому не було обрано Голову Національної спілки. Але проблема набагато глибша, і результати голосування став лише віддзеркаленням глибокої кризи: Спілка, за висловом Слабошпицького на прес-конференції, перебуває в стані “маргіналізації, стагнації і деградації”.

Чи не занадто категоричні твердження? Зовсім ні. Учасники прес-конференції назвали принаймні три основні моменти, які дають підстави для такої тривожної констатації. Перше — у Спілці давно вже практично завершило творче життя. Принаймні творча організація цими питаннями займається в останню чергу, вона перетворена стараннями її керівництва на яхесь “закрите акціонерне товариство” для здійснення доволі сумнівних оборудок із спіл-

чанським майном, що мало б стати предметом серйозного правового, фінансового аудиту. На жаль, цього не робилося, не робиться, на це не спромігся й сам з’їзд, вищий керівний орган організації.

Усе це не випадкове, а наслідок хронічної хвороби — це узурпація Спілки з боку її теперішнього керівництва, топтання елементарних норм демократії в цій начебто демократичній, згідно зі Статутом, громадській організації. Красномовним проявом цього став фінал з’їзду — вибори голови НСПУ.

Дві каденції, від 2001 року до 2011-го, Спілку очолював Володимир Яворівський. Але те, що не вдалося 2004 року Леонідіві Кучмі, — “втиснутися” на третє президентське балотування, вдалося Яворівському і його команді: третє балотування. Мотивація? Мовляв, 2006 року до Статуту було внесено поправку, відтак каденції треба рахувати з того моменту, і голова відбув лише один термін. Парадокс у

Фото Олеса Дмитренка

тому, що ота поправка, навпаки, закріпила категоричність цієї норми Статуту: раніше йшлося про “як правило” два терміни головування, відтоді — **винятково** про два терміни. Чітко й однозначно.

Попри все, третє балотування Яворівського відбулося, але принесло йому фіаско: вибори він програв. Перемогу в першому турі здобув голова Київської організації НСПУ Віктор Баранов, набравши 156 голосів, у Яворівського було 149. Чому йдеться саме про перший тур? Річ у тім, що Віктору Баранову для обрання на посаду голови НСПУ не вистачило лише трьох голосів: потрібна була половина їх плюс один голос (159). Але в цьому випадку мав бути проведений другий тур голосування, в якому б балотувалися два переможці першого туру, тобто Баранов і Яворівський. До речі, 20 письменників не

голосували взагалі. Та несподівано Яворівський закриває засідання. Як він заявив, “на правах діючого голови Спілки”, хоч юридично таким на той момент не був, бо, згідно з усіма нормами демократії, попереднє керівництво складає свої повноваження перед з’їздом у момент його відкриття. Делегатам-письменникам Яворівський запропонував зібратися через місяць і обрати нового голову, з можливим “висуненням нових кандидатів”.

Ситуація склалася дивовижна і водночас проста, про це говорили й учасники прес-конференції. По-перше, треба чітко усвідомити й зафіксувати, що з’їзд письменників України не завершився, у ньому лише зроблено перерву. По-друге, у жодному випадку не можна допустити скликання якогось “нового одиоденного з’їзду”, тим паче з новими делегатами: ніхто не позбавляв

письменників-делегатів цього з’їзду їхніх делегатських повноважень. Завершитися з’їзд має виборами голови Спілки при балотуванні тих же двох кандидатур. По-третє, не можна розтягувати цей процес у часі до нескінченності — хоча б тому, що фактично і юридично, оскільки з’їзд не завершено, Спілка без керівництва, все її нинішнє керівництво тимчасово виконує обов’язки.

Результати такого повторного голосування можна спрогнозувати. Якщо, звичайно, в середовищі письменників, особливо в обласних організаціях, не буде проведена “відповідна робота” нинішнім усе ще керівництвом (тимчасовим) Спілки. В такому разі, при закріпленні узурпації, стагнації і т. ін., Спілку чекає, як мінімум, розкол, а то й загибель, зазначили учасники прес-конференції. Письменники України цього хочуть?

Любов ГОЛОТА:

“Попереднє число “Слова Просвіти” ми відкрили виступом видатного прозаїка Романа Іваничука “Плекаймо духовність у слові”, який він виголосив на VI з’їзді НСПУ (17—18 жовтня ц. р.). Очевидно, що це був чи не єдиний письменницький посил до тих викликів, пошук відповідей, на які очікує суспільство від сучасних майстрів пера. Або й не очікує: надто вузька щільна залишилася в українському інформаційному просторі для письменників, надто мало їхніх думок транслюють ЗМІ, обмежене безпосереднє спілкування з читачами, накладає книг впади до 200, 500, 1000 примірників.

Сьогодні як ніколи актуальна “турбота про правовий, соціальний та професійний захист членів творчої спілки”, як зазначено в Законі України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки” і, попри всі дискусії навколо НСПУ, вона, згідно зі Статутом, залишається “суб’єктом творчої діяльності, що об’єднує за професійними інтересами українських письменників”.

Звертаючись до 360 делегатів VI з’їзду зі звітною доповіддю, голова НСПУ В. О. Яворівський сказав про Спілку: “Ми — остання українська залага”, а ще: “Проводимо наш шостий письменницький з’їзд, щоб знову означити наше місце в українському суспільстві, нашу громадянську роль і позицію в збереженні всіх базових цінностей української нації. Нації, до якої маємо честь належати, української літератури, яку маємо честь продовжувати...”

Про це мусимо вести мову на з’їзді, братове-письменники. Наш голос мусить сьогодні пролунати зі

столяного Києва над всією Україною”.

На жаль, “голос” не пролунав, бо не було прийнято звернень від делегатів з’їзду ні про стан української мови, ні про українське книговидавництво, ні про вічну проблему “письменник і влада”, не розглядалися й питання життя-буття більшості сивочолих письменників, які животіють на пенсію 800—1200 гривень... Влада з’їзду проігнорувала, а пресі та письменникам-неделегатам було майже неможливо дістатися в “Пушу Озерну”, — ві-

Спілки на з’їзді не прозвучав звіт контрольно-ревізійної комісії — її просто зліквідували, вважаючи, що фінансова діяльність керманців НСПУ “несе в собі певну комерційну таємницю”. Оскільки (знову цитую А. І. Крима) “Спілка не може сьогодні надати кожному з письменників кваліфіковану юридичну допомогу, хоча це наш прямий статутний обов’язок”, то “некваліфіковані” письменницькі прояви інтересу до фінансової діяльності та комерційних таємниць **кваліфікуються начальством НСПУ** винятково

ними питаннями, постали вони й перед українцями. Письменники вповні розділяють ці випробування і є найактивнішими громадянами України в її політичному житті, носіями національної ідеї, творцями естетичних і етичних цінностей свого народу. Тож не варто нардепу Яворівському подавати своїх колег-опонентів як тих, хто за будь-яку ціну прагне вирвати спілчанське кермо з його рук. Його цікавить велика політика, а нас цікавить велика українська література, яка, попри все, приростає яскравими творами й іменами”.

хали, не окреслено вартості — ні оціночної, ні ринкової — нашого майна, а маючи її перед очима, кожен зміг би побачити й щорічні прибутки НСПУ від його оренди, і проконтролювати витрати. Хотілося б, щоб у майбутньому була розроблена комп’ютерна програма, завдяки якій кожен письменник у системі онлайн міг би будь-якої миті ознайомитися з інформацією про рух коштів на рахунках Спілки, і тоді відпали б усі підозри щодо махінацій із майном, а управління ним стало б прозорим і відкритим”.

ДУМКИ ДЕЛЕГАТІВ З’ІЗДУ

домчий санаторій, у якому проводили це зібрання, витративши чималу суму — 510 тисяч гривень за два дні роботи з’їзду.

Як відомо, з’їзд письменників проводиться раз на п’ять років і покликаний не лише заявити про громадянський чин письменників, а насамперед оцінити їхній творчий доробок, обговорити, що і як робили секретаріат, президія і рада НСПУ як менеджери і популяризатори книг, виданих за звітний період, як розпоряджалися майном, яким володіє Спілка, отримавши його в спадок від попередників. Останнє, як свідчить звіт секретаря НСПУ А. І. Крима, виданий окремою книжкою під назвою “Фінансово-господарська діяльність НСПУ у 2006—2011 рр.” і розданий делегатам “для нас є єдиним засобом збереження НСПУ” та “виживання нашого співтовариства”.

Уперше за багатолітнє існування

як випадки “швондерів”, “шарікових”, цуциків, “які бігають за кожним високопосадовцем”, “претендентів на папаху”, які начебто пишуть звернення на кшталт “Любий пане Президент, допоможіть знищити керівництво Спілки, а ми за це сидітимемо тихо, як миші” (до речі, підписантів таких звернень названо не було). Це звучить принизливо і неприпустимо в творчій організації, жоден із членів якої не виступав проти цілісності НСПУ. Так само є чистою правдою й той факт, що, згоджуючись керувати Спілкою, письменники беруть на себе обов’язок звітувати перед творчою громадою за свою фінансову та господарчу діяльність, не ображатися на “надмірну дитинливість” колег, звинувачуючи їх у засяганні на “ласі шматки”... А вони ж давно вже їх не бачать — маю на увазі літніх людей, членів НСПУ, які потребують матеріальної допомоги. Нині цілий світ перейнятий соціаль-

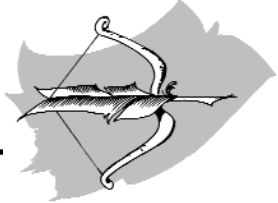
Михайло ПАСІЧНИК, голова Житомирської ОО НСПУ:

“Інколи в мою свідомість закрадається гіркий висновок, що демократія очільників Спілки закінчується там, де починаються розмови про майно. Чому ж тоді не захищала Спілка те майно, що перебувало у користуванні обласних письменницьких організацій до 1991 року і яке, згідно із Законом України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки” від 7 жовтня 1997 року та постанови Кабінету Міністрів від 10 липня 1998 року, мало бути передане у власність НСПУ і її підрозділів? Коли б в областях було реалізовано ці правові норми, а тут мав докласти зусиль насамперед голова Спілки з його повноваженнями депутата Верховної Ради, а згодом і голови Комітету з питань культури і духовності ВР, проблема обласних організацій відпала б сама собою.

У звітній доповіді, яку ми заслу-

Володимир ДАНИЛЕНКО, письменник:

“Від з’їзду чекалося, що буде більше розмов про літературу. Адже проблем за п’ять років накопичилося багато: невисокий авторитет Національної спілки письменників України в суспільстві, внутрішня і міжнародна ізоляція української літератури, законодавчі та фінансові проблеми видавничої галузі, байдужість до літератури українських ЗМІ, корупція при одержанні спілчанських премій, неефективна робота Секретаріату та голови Спілки. Та як не дивно, центральною подією з’їзду мала стати зміна Статуту для забезпечення Яворівському права втретє очолити НСПУ. А головним аргументом на користь третього терміну Яворівського став його депутатський мандат, який нібито дасть йому шанс вирішувати українські літературні проблеми. Але якщо він із цим мандатом нічого не зробив для літератури за десять років і за прем’єрства свого однопартійця Юлії Тимошенко, то невже він щось робитиме наступні п’ять років?”

Шановні колеги!

Два дні роботи з'їзду — одна мить, у яку не вберемо всі наші болі й проблеми, багато чого не встигнемо й не вирішимо. Реальне спілчанське життя відбувається щодня і впродовж років між з'їздами. На цей період ми обираємо керівництво й делегуємо йому повноваження щодо організації творчого процесу, захисту наших фахових інтересів і прав, відповідальності за долю спілчанського майна, аби воно слугувало **всій громаді** й допомагало втілювати найголовніше призначення кожного з нас — бути виданим, надрукованим і прочитаним людьми. Без цього існування Спілки втрачає будь-який сенс. Це все одно, що утримувати генералів, за якими стоїть година й неозброєна армія.

Спитаймо в себе нелукаво: чи виконує це завдання Спілка на чолі з нинішнім керівництвом? На моє переконання — ні. Скажімо, у звітній доповіді називалися імена й книжки, якими може пишатися наша література. Проте який стосунок до їхнього виходу має Спілка? Чи, може, вони вийшли в “Українському письменнику”? Чи на вимогу членів Президії створено видавничу раду, що опікувалась би тематичним плануванням? Чи, може, видавничі площі, які здаються в оренду, працюють на потреби самого видавництва? Чи хоч раз у стінах Спілки хто надумав обговорити, як живляють літературні журнали — нехай навіть безгонорарні, але все ж трибуни для письменницьких виступів і публікацій? Чому з такою холодною байдужістю сприймається той факт, що вже другий рік не виходить “Вітчизна” з її 75-річним стажем, що на межі закриття з року в рік балансують покинуті напризволяще “Дзвін”, “Березіль”, “Київ”, що “Всесвіт” перестав бути спілчанським виданням? І чому до проблем “Літературної України” виникає увага тільки тоді, коли вона виходить з-під ручного управління й постає питання про зміну головного редактора?

Назвіть хоч один приклад за десять років, коли пленум Ради НСПУ розглядав творче питання. Назвіть бодай один виїзний секретаріат, присвячений проблемам літературного процесу в котрійсь обласній організації. Чи бодай один творчий вечір письменника з котроїсь області, організований Спілкою в її стінах, Будинку вчителя, Музеї літератури, столичному університеті. Повз увагу Спілки пройшли знакові літературні ювілеї — 90-річчя Миколи Руденка, 120-річчя Павла Тичини, 140-річчя Лесі Українки, 75-річчя Василя Симоненка, 80-річчя Івана Дзюби, 75-річчя Бориса Олійника (перелік можна продовжувати й продовжувати).

Літературний процес неможливо зафіксувати, оцінити й проаналізувати без активної літературної критики. У нас її фактично нема, а як і є, то всуціль компліментарна. Спілка не зорганізувала нормальної літературної дискусії. Не спромоглася донести до широкого читача наші кращі здобутки й протиставити їх навалі саморозп'ячених, ліпше зорганізованих літературних жевжиків, котрі за нашої мовчазної інертності виставляють себе за кордоном як сучасну письменницьку еліту України.

Наша Спілка — багатонаціональна родина. Чи пригадаєте ви, коли хоч раз предметом розмови на Президії чи пленумі Ради була література, створена в Україні російською, польською, румунською, кримськотатарською, іншими мовами? А яким ефектом для просування наших творів за кордон обернулися величезні гроші, витрачені Спілкою на проведення двох форумів “Слово без кордонів”? Де той список імен і книжок, виданих поза Україною?

А як узагалі шириться інформація про існування й діяльність НСПУ? Тільки через “Літ. Україну”. А Інтернет? Гай-гай! — полюбляв казати Павло Загребельний. На тлі сучасних інформаційних технологій ми досі не вийшли з печер.

То який вік за вікном, панове й добродії? Невже для підтримки й наповнення спілчанського сайту потрібні великі зусилля? Потрібне насамперед бажання!

Хтось дуже мудро подумався ліквідувати посаду відповідального секретаря, який опікувався обласними письменницькими

організаціями, й відтоді вони відпущені в автономне від центру плавання. Так само не стало у Спілці секретаря з молодіжних творчих справ, не стало зарубіжного відділу, до мізерного мінімуму скорочено посади референтів. Скоро у Спілці не буде кому виставити не тільки домовину з померлим письменником, а й віко домовини.

Не збирався казати про журнал “Київ”, але сюжети останнього часу змушують. Від лютого 2008 року, коли команда Черновецького відмовилася фінансувати журнал, я постійно нагадую керівництву Спілки про її фінансові зобов'язання, закріплені в угоді про спільне видання “Києва”. А мене ніхто слухати не хоче! Ніби це не письменницький часопис, у якому, коли немає коштів на

Віктор БАРАНОВ: ЧЕРЕЗ НЕВИТРУЙНИЙ ДУХ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ СПІЛКИ ВІДСТУПИВ ДУХ ТВОРЧОСТІ ВИСТУП ГОЛОВИ КИЇВСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НА VI З'ЇЗДІ НСПУ

книжку, можна вийти до читача з романом, добіркою віршів чи публіцистичною статтею, а моя особиста забаганка. За останні 10 років ніхто з керівників Спілки жодного разу не побував у редакції. Навіть тоді, коли я пропонував подивитись, як зі стелі на комп'ютери падають грудки розмитої дощем глини. Сьогодні журнал опинився без приміщення. І не знайшлося йому чотирьох-п'яти кімнат на всіх трьох поверхах “Українського письменника”, бо їх здано в оренду аж до 2017 року.

У висліді всього наведеного постає запитання: то чим же переймалася Спілка всі ці роки? Майном, браття, майном! Ось єдина й головна тема всіх Президій і пленумів Ради. Як найбільше досягнення останнього 10-річчя подається факт збереження майна, надбаного нашими попередниками в літературі. Як же воно збережено, в якому обсязі, в якому валютному еквіваленті на той час і на сьогодні?

Скажімо, будинок творчості в Коктебелі. Прикликаний під знамена Спілки як її рятівник пан Борківський відхопив 7 гектарів території, і ніхто не збирається її відсуджувати назад. Одеський будинок творчості — половину його тут продано за 2,5 мільйона гривень. У Ялті нібито відсуджено перший корпус, а тим часом вивіски нашої там немає, а є ТОВ “Росичі”. Не стало “Енея” та білярної. Ми втратили книгарню “Сяйво”, приміщення на бульварі Лесі Українки, 20. І вже найдошкульніша втрата — поліклініка в Києві на Рейтерській, 15.

Члени Ради пам'ятають, чим нас заманювали, лобіюючи створення спільного підприємства на базі нашої поліклініки, — тим, що спілчанським партнером у новоствореному ТОВ буде фірма “Новий зір”, яка безплатно оперуватиме очі членам НСПУ. 13 жовтня 2007 р. Рада проголосувала за це. Але в кінцевому тексті постанови Ради № 6 раптом з'являється правка, і він набуває такого вигляду: “Розглянувши постанову Президії НСПУ про спільне з медичним центром — ТОВ ОК “Новий зір” ТА ІНШИМИ ОСОБАМИ створення медичного центру...” і далі з текстом. Зверніть увагу на оце ТА ІНШИМИ ОСОБАМИ. Ні про які інші особи ні на Президії, ні на Раді близько не йшлося. Ця підта-

совка була потрібна для того, аби під час реєстрації ТОВ “Багатопрофільний лікувально-хірургічний центр” серед його співзасновників з'явилася якась компанія ГЕЛЕКС ГРУП ЛТД, офіс якої міститься (увага!) в центральноамериканській країні Беліз (тобто — в офшорній зоні). Первісний розподіл активів у цьому ТОВ був таким: 51 % власності — за НСПУ, за “Новим зором” — усього 2,2 %, і 46,8 % за компанією з офшорів. Проте дуже скоро НСПУ за фіктивною постановою Президії № 7 продає новоствореному ТОВ 20 % статутного капіталу, втрачаючи контрольний пакет акцій. За “Новим зором” лишаються ті ж 2,2 %. Компанія ГЕЛЕКС ГРУП ЛТД перебирає повне право на власність будівлі поліклініки (пункт 4.3.1 та пункт 5.1 Статуту ТОВ “Багатопрофільний лікувально-хірургічний центр”).

Днями я зателефонував на Рейтерську, 15 записатися на прийом до окуліста. “По-жалуйста, — сказали мені, — первичний огляд стоїть 130 гривень”. Зробити елементарний аналіз крові — загальний та на цукор — коштує півтори сотні. І далі “за прейскурантом”. Дожилися! Письменники-ветерани, за чий кошти збудована поліклініка, мусять платити, щоб через офшори хтось стриг жирні купони! Оце такий соціальний захист членів Спілки. Я вже не кажу, що через протистояння керівництва Спілки й чинної влади за два роки жоден письменник не отримав звання заслуженого з правом надбавки до пенсії, а не раз порушуване питання пенсійного законодавства для спілчан можна надійно поховати.

Ще про майно. Пам'ятаємо, свого часу нас із великим обуренням інформували, що сязкий-такий Мушкетик здавав приміщення нашого видавництва зятеві Михайлу Ткача за дармівщину — всього за 6 доларів з квадратного метра. А що ж нині? На початку 2008 року Спілка здала в оренду на 9 років товариству РЕНТА-ГРУП 1.217 кв. метрів площі “Українського письменника” за ціною 41 грн, тобто на сьогодні — аж за 5 доларів. У свою чергу ТОВ РЕНТА-ГРУП, здаючи в суборенду ті самі площі за ціною від 35 доларів, має на кожному квадратному метрі чистого навару 30 дола-

рів. Помножмо на 1.217 метрів, та на 12 місяців, та переведемо в нацвалюту — матимемо за рік понад 3 мільйони гривень. Це тільки частка того, що зароблено на майні Спілки, але що пливе повз її кишеню. До речі, офіс ТОВ РЕНТА-ГРУП зареєстрований за адресою вул. Банкова, 2. Чи не правда, дуже знайома адреса?

Про те, як і куди подівся “Еней”, взагалі говорити неможливо. Його вже стільки разів продано й перепродано, що сліду шукати марно. Зате скільки оптимістичного мажору в інтерв'ю голови НСПУ газети “Киевские ведомости” від 9 жовтня 2008 року!

“Могу успокоить: ничего плохого с “Энеем” не происходит. Помещение кафе мы отдали в аренду владельцам находящегося рядом ресторана. Теперь снэдь-продукты там будут из ресторана, но по себестоимости, при наличии писательских удостоверений. Кстати, фрагменты тех знаменитых фресок, которые пошадил грибок, остались на месте. Сохранит кафе и своё название, но при этом приобретёт европейский вид — с хорошим ресторанным обедом и напитками, повторюсь, по самым низким ценам”.

А ось зі статті голови НСПУ “Є потреба знати правду? Знайте!” від 30 квітня 2009 року: “Згідно з угодою, у відремонтованому “Енеї” діє принцип: член НСПУ обслуговується ресторанными харчами, але за собівартістю. Може привести і своїх друзів. Криза вдарила по інвесторі, кілька місяців ресторан і “Еней” були зачинені. Зараз готуються до відкриття. Зайдіть у травні” (кінець цитати).

Із чим я тут згоден абсолютно, то це з тим, що справді є потреба знати правду. Всю і про все, що діється в нашій Спілці. Хто за спілчанським статутом покликаний стояти на сторожі наших інтересів і прав? Контрольно-ревізійна комісія. Але зверніть увагу: уперше за всю історію письменницьких з'їздів ми не почуві від неї звіту. Думаєте, тільки через недбало дібраний склад самої комісії, котра не працювала після попереднього з'їзду, а в травні 2009-го розбіглася взагалі? Ні, це для того, аби ніхто не плувався під ногами, не поцікавився, чому, скажімо, Президія ухвалює рішення про побудову в Ірпені за кошти ДУМу книжкового кіоску — а там натовість виростає будиночок для VIP-персон? Або де обіцяний передз'їздовський аудит? Або чому не виконано рішення Ради про виїзний секретаріат в Одесу, для ознайомлення зі становищем у будинку творчості? Або чому спілчанські гроші на видання книжок та журналів керівництво роздає за принципом особистих симпатій та вірно-підданства?

Запитанням несть числа. Це через те, що у Спілці демократія, відкритість і доступ до інформації про господарські справи (як передбачено Статутом) давно вже й не ночують. У нас, щойно хто-небудь захоче скористатися демократичними нормами Статуту, та ще коли заходить мова про фінанси й майно, негайно потрапляє під “розстріл” — виключення з членів Спілки. Дивешся, бо ж у парламенті голова НСПУ позиціонує себе як ставідсотковий демократ.

Насамкінець — іще промовиста цитата: “Оживаємо потроху... Запустимо на всю силу наші будинки творчості, видавництво “Український письменник”. Збережемо безкоштовне медичне обслуговування київських письменників, зможемо оплачувати таке ж лікування письменників в областях, заробимо кошти для того, щоб частіше збиратися разом, обговорювати творчі питання і навіть посідати в “Енеї” за чарчиною. Якщо я цього не зроблю — період мого головування буде сірим і безславним” (Володимир Яворівський, журнал “Дзвін”, № 10, 2002 рік).

Залишаю ці слова без коментарів. І наостанок. На моє переконання, наша Спілка потребує корінного переформатування. Однак теперішнє керівництво на нього просто неспроможне — через елементарну призвичаєність до стану речей, психологічну втому від багаторічного перебування на посадах, а головне — через невитруйний дух комерціалізації Спілки, перед яким відступив дух творчості. Так не має бути. Отож вибір за нами.

ЗАЯВА Луганського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Останнім часом в Україні і на загальнодержавному, і на регіональному рівні активізувалася чорносотенська діяльність “п'ятої колони”. Її мета — зруйнувати українську національну ідентичність та відкинути українську націю і її державність на маргінесі історії. І це не вигадки “знахабнених націоналістів”, як нам безсоромно намагаються довести апологети правлячої промосковської парламентської сили.

Громадськості добре відомо, звідки надходять вказівки та фінансування, де розташований центр підривної діяльності проти нашої держави, де плетуть інтриги та складають багатоходові різновекторні хитромудрі комбінації зі знищення всього українського. Ось чому не риторичним є запитання до наших державних очільників: “Ви хто?” Чому це ви наче води до рота набрали та ще й “осліпили” й “оглухли” тоді, коли північний сусід із брутальною лайкою навіть сам етнонім “українець” звів до рангу кримінального злодія, українські об'єднання та культурно-просвітницькі й духовні центри оголосив поза законом, а їхніх лідерів знищує і морально, і фізично. Хто з вас готовий понести відповідальність за повне ігнорування ст. 10 і 11 Конституції України, офіційне тлумачення Конституційним Судом України статусу державної мови, Декларації про державний суверенітет України, за безбожну фальсифікацію суті та змісту Європейської хартії місцевих або малопоширених мов, ігнорування й фальшування інших основоположних державних і міжнародних документів. До цього слід додати практику постійного скорочення кількості годин на вивчення державної мови та національної історії в усіх безвиняту типаж навчальних закладів, закриття шкіл, класів і дитячих дошкільних закладів з українською мовою навчання й виховання. Дедалі більше поширюється нехтування державною мовою в усному та письмовому мовленні

державних службовців, а в деяких містах українська потрапила навіть під пряму заборону. Дійшло і до виселення з орендованих приміщень місцевих просвітянських об'єднань, редакцій друкованих ЗМІ, закладів культури, бібліотек, видавництв, книгарень та інших закладів національно-патріотичного змісту. Ця тенденція нагадує чорносотенні часи століпінської реакції та комуно-більшовицьку політику “злиття братніх народів”.

Події, що сьогодні відбуваються на Луганщині, досить часто ви-переджають загальноукраїнські. Луганська область постала своєрідним полігоном для відпрацювання антинаціональних акцій в усій державі. Показово, що вони набули мало не масового характеру, і при цьому спостерігається намагання провини за провали в соціально-економічній та інших сферах державного будівництва покласти на все українське. Бо українці винні вже в тому, що є українцями, та ще й на своїй споконвічній землі. Тож бренд “інтернаціональний Донбас” правляча еліта звела до одного — все повинне бути “великорусским”. Про те, так це чи ні, свідчать факти:

- у Севродонецьку двічі скликались з'їзди депутатів-сепаратистів з метою утворення Північно-Східної республіки.
- за сприяння обласної влади в центрі Луганська встановлено пам'ятник так званим “жер-

твам вояків ОУН—УПА” (08.05.2010);

- Луганська облрада ухвалила рішення щодо особливого статусу російської мови (27.05.2011);
- цей же “представницький” орган своєю ухвалою,

усупереч рішення Конституційного Суду України, продовжив термін вивішування червоних прапорів (нібито “прапорів Перемоги”) на будівлях державних установ у Луганській області (17.06.2011);

- владні структури Луганської області, всупереч конституційному положенню щодо відокремлення Церкви від держави, організовували помпезне перебування в області Патріарха Московського і всієї Русі Кіріла (Владіміра Гундяєва) у вересні 2011 р.; при цьому постійно ігнорують духовні потреби вірних Української Православної Церкви Київського патріархату, чим розпалюють міжконфесійну ворожнечу в краї;

- депутати Луганської міської ради знову лобіюють встановлення в обласному центрі пам'ятника Катерині II, перекинувши історичні факти та нехтуючи історичною справедливостю;
- на свято Покрови українське воєнізоване козацьке формування з Луганська, Станиці Луганської та Красно-

дона, оголосивши, що є складовою Війська Донського, брало участь у козачому параді в м. Новочеркаськ (Російська Федерація);

- в обласному центрі неодноразово пошкоджували скульптуру “Писанковий лев” — подарунок громади Львова луганцям;
- у Новоопсковському районі багаторазово руйнували пам'ятний знак — хрест на Гайдамацькій могилі;
- у приватних автобусах, що курсують у містах Луганської області, висять таблички “Я разговариваю по-русски”, а тих, хто робить зауваження водієві та розмовляє державною мовою, з криками: “Со своей бандеровской мо-

вой катись до своего Львова” намагаються висадити з транспорту.

Перелік антиукраїнських дій, генерованих представницькими органами влади Луганщини, цим не вичерпується. Апогеем українофобської істерії на Луганщині стало цинічне варварське знищення у ніч із 21 на 22 жовтня 2011 року погруддя Тараса Шевченка у Стаханові. Перелякана місцева влада замість знайти й покарати злочинців, намагається приховати правду й перекласти відповідальність за скоєне на шукачів металу, хоча пам'ятник був із гіпсу.

Луганське обласне об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка вважає акт вандалізму в Стаханові злочиним, спрямованим проти основ української національної державності й духовності, та водночас закономірним наслідком антиукраїнської діяльності місцевої влади.

Просвіт'яни області вимагають:

- негайно відновити зруйноване погруддя Тараса Шевченка в Стаханові;
- знайти та, відповідно до чинного законодавства України, покарати винних у злочині.

Звертаємося до Президента України з вимогою дати морально-правову оцінку діяльності державних службовців у Луганській області загалом та у Стаханові зокрема, а також зробити відповідні організаційні й кадрові висновки. Вимагаємо вжити дієвих заходів, аби припинити сповзання місцевих представництв влади в області до фактичної бездержавності, негайної заборони діяльності українофобських організацій, що сприятиме зміцненню підвалин національної державності на східних і південних теренах України.

Правління Луганського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Петро АНТОНЕНКО

Зміст статті, її основні ідеї не викликають жодного сумніву: це відкритий панегірик відтворенню Росією, в тих чи інших варіантах, колишньої комуноімперії. Як у незалежній Українській державі масованим накладом міг з'явитися цей відвертий московський пропагандистський трактат?

Світло на ситуацію проливає скандал, який розгорівся у медіасередовищі Чернігова. Тут статтю Путіна про Єдиний економічний простір в один день надрукували одразу чотири доволі популярні в області газети: “Вісник Ч”, “Весть”, “Семь дней” і “Деснянка вільна”. Йдеться про відверто замовну і оплачену публікацію, як про це чітко написали популярні чернігівські інтернет-видання “Високий Вал” та “Події і коментарі”. На обох сайтах наводиться і сума “срібняків”, заплачена замовниками з Росії (цитуюмо): “Орієнтовна вартість замовлення становить близько 40—50 тисяч гривень”. Це на всі видання, тобто кожній газеті перепало близько 10—12 тисяч гривень. Немала плата за нашими мірками, вона перевищує навіть тарифи на комерційну рекламу в подібних газетах області.

У коментарях на зазначених сайтах читачі переважно засуджують продажність газет, але роблять і серйозне узагальнення стосовно нашого українського медіапростору. Надто вільно тут гуля-

МЕДІА ДЛЯ ПУТІНА

В українських ЗМІ розпочалася президентська виборча кампанія Росії

Нечуваний за масштабом російський пропагандистський залп здійснили газети України. Вони розмістили велику, на сторінку, статтю прем'єр-міністра Росії Володимира Путіна, вже офіційно названого правлячою партією цієї країни кандидатом на президентські вибори наступного року.

ють зайшли агітатори й пропагандисти. Натомість державні інституції не здатні дати гідну пропагандистську відсіч зайдам чи підтримати вітчизняні ЗМІ.

Треба зазначити, що російські політтехнологи доволі хитрі: усі чотири газети, де вони розмістили статтю Путіна, недержавні. Дві з них — “Вісник Ч” і “Деснянка вільна” — українськомовні, тож замовники не тиснули на редакції і подали український переклад статті. Дотрималися, мовляв, мовного законодавства, та й десяткам тисяч читачів увіпхнули путінську пропаганду рідною мовою.

На жаль, мабуть, годі чекати, що так звані державні газети області, а їх із місцевими близько 30-ти, так само дружно, організовано, за державний кошт дадуть гідну відповідь на агітку Путіна. А варто б, адже це справді безпрецедентний залп чужою мовою агітації. Як повідомив інтернет-

портал “Політична Херсонщина”, у цій області статтю Путіна також надрукували водночас чотири газети — “Новый день”, “Ключи”, “Херсонский вестник”, “Горожанин и Горожанка”. Із Сумщини повідомляють, що там також щедро розтиражовано цю російську пропаганду. І так у багатьох областях держави.

Тепер варто бодай коротко сказати про суть статті Путіна. Досить процитувати перший абзац цієї статті “Володимир Путін — про Єдиний економічний простір”: “1 січня 2012 року стартує найважливіший інтеграційний проект — Єдиний економічний простір Росії, Білорусі і Казахстану. Проект, який без перебільшення є історичною віхою не тільки для трьох наших країн, а й для всіх держав на пострадянському просторі”. Ось так, скромно й самовпевнено: історична віха ДЛІА ВСІХ держав. Усіх 15-ти, що утво-

рилися на уламках СРСР. Цебто, і для трьох держав Балтії — Латвії, Литви, Естонії, які давно вже є членами не лише Європейського Союзу, а й НАТО. Для Грузії і Молдови, які рішуче взяли курс на ці європейські структури. Для Вірменії і Азербайджану, які так само далекі від ЄЄП, як і колишні радянські республіки Середньої Азії. Схоже, в переліку “всіх” залишається... аж одна Україна. І це саме для неї такі панегірики титанічним “інтеграційним”, читай — імперським, потугам Росії. Спершу Путін розсипається компліментами на адресу СНД — Співдружності незалежних держав, утвореної, як відомо, одразу ж після розпаду СРСР і покликаної цивілізовано завершити процес розпаду. Але, виявляється, це був лише старт новітнього об'єднання, вважає Путін. “Більш того, саме досвід СНД дозволив нам запустити багаторівневу і різношвидкісну інтеграцію на пострадянському просторі, створити такі затребувані формати, як Союзна держава Росії і Білорусі, Організація договору про колективну безпеку, Євразійське економічне співтовариство, Митний союз і, нарешті, Єдиний економічний простір”.

Але на цьому політ фантазії кремлівських мрійників не завершується. Вершиною “затребуваних форматів” Путін називає... ЄС, але не той, що Євросоюз. Цитуємо: “Ми не зупиняємось на цьому і ставимо перед собою амбіційне завдання: вийти на ви-

щий рівень інтеграції — до Євразійського Союзу”. А щоб ні в кого не виникла думка, начебто Росія проти євроінтеграційних прагнень України чи інших пострадянських держав, Путін веде ось до чого: “Євразійський Союз будуватиметься... як невід'ємна частина Великої Європи”. Очевидно, у Володимира Володимировича з географією було складніше, ніж, приміром, з боротьбою дзюдо, інакше б він пригадав, що на материку Євразія Азія лише починається з Росії. Ми про Україну. Державу, яка, при всьому своєму 20-річному блуканні в політичних векторах, за всіх парламентів, президентів і урядів усе-таки не опинилася в жодному з названих Путіним “затребуваних форматів”, включаючи Митний союз і ЄЄП, стосовно яких Путін аж захлинається від панегіриків. І ось, виявляється, ми, нерозумні, не туди йшли і не туди дивилися. І дивимосся. Не в той ЄС.

Серйозна дискусія на цю тему тільки починається. А ці замітки, власне, про наші національні пріоритети, доктрини, національну ідею, яка, на думку одного з наших президентів, чомусь “не спрацювала”. Про надзвичайно важливий сегмент суспільства — інформаційний простір. Про те, друкувати щось чи не друкувати, продавати-ся чи ні?

А поки що констатуємо: російська президентська виборча кампанія вже почалася. В українських медіа. Нам уже обирають...

ПАМ'ЯТНИК ПОЕТЕСІ ЛЮБОВІ ЗАБАШТІ В ПРИЛУКАХ

Анатолій РИЖЕНКО,
м. Прилуки
Чернігівської обл.

Нещодавно прилучани стали свідками визначної події. Завдяки фінансовій підтримці почесного громадянина міста, мецената Юрія Вікторовича Коптева відкрито пам'ятник нашій землячці — поетесі Любові Василівні Забашті (1918—1990).

Це вже не перший монумент, споруджений коштом Юрія Копте-

ва. Попередніми були Тарасу Шевченку (художнику), актору Миколі Яковченку та святителю Іоасафу Белгородському.

Любов Забашта — наша гордість. У Прилуках пройшли дитячі та юні роки. З рідним містом пов'язані й перші поезії, в яких вона відтворила красу природи, свої шкільні роки, події в житті земляків-прилучан.

У подальшій творчості Любов Забашта увічнила наше місто. Жоден із поетів не спромігся створити стільки, навіть наблизитись до такої кількості поетичних творів, які вона написала про рідні Прилуки.

Із прилуцьких криниць духовності черпала Любов Василівна живильну силу для своїх поезій. Цьому сприяла атмосфера родинного затишку, взаємної поваги в багатодітній дружній сім'ї Василя Григоровича і Єфросинії Семенівни Гришків.

Дитинство Люби Гришко, її братів і сестер, як і багатьох дітей того часу, минало в нестатках, у суворох умовах післяреволюційного часу і громадянської війни — продрозверстках, колективізації, голодовках. Саме в юні роки Люби Гришко довелося пережити стра-

хиття голоду, який забрав життя мільйонів українців.

Трагедія Голодомору також знайшла відбиток в її творчому доробку:

*Голодомор! І нас торкнувся ти
Там, на Прилуччині,
в отецькій хаті.*

*Опухлі ходять сестри і брати,
І ні шкуринки хворому дитяті...*

У пізніших поезіях дедалі відчутніші ностальгічні ноти, пронизані спогадами про рідну батьківську хату, про родину — батьків і сестер, про Удай-ріку, місто бентежної юності.

Звертаючи увагу на багатство мови у рідному місті, вона особливий наголос робить саме на цьому:

*І виходить Наталка із хати,
І виносить вам кухоль води,
І така в неї мова багата,
Хоч в словник її, чисту, введи.*

Линучи думками до рідного міста, поетеса звертається до нього такими словами:

*Гей Прилуки, мої Прилученьки,
Солов'їні сади з дібровами,
Білі вишні в цвіту весінньому
І кленовий отчий поріг...*

На урочистості відкриття пам'ятника Любові Забашті зібралися прозаїки і поети київські й місцеві, представники міської влади, сам меценат, а зі столиці приїхав син поетеси Ігор Валентинович Забашта та її внучка Олеся, солістка Київського театру оперети, яка так задушевно виконала пісні на бабусині слова.

Після офіційних промов члени родини поетеси поруч із пам'ятником посадили молоді вербицецьку.

Отже, 25 вересня 2011 року — день відкриття пам'ятника Любові Забашті, ввійде в історію міста як один із найвизначніших у житті прилучан.

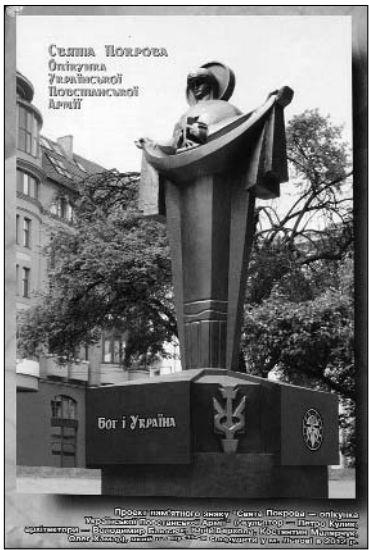
ПРИСВЯЧЕНО ГЕРОЇНЯМ УПА

Тетяна БІДЗІЛЯ,
м. Бережани, Тернопільська обл.

Національно-визвольна боротьба ОУН і УПА, жертвність нескорених патріотів залишили яскравий, животворний слід в історичній книзі України. Серед нових видань “Літопису УПА” увагу привертає черговий календар, присвячений 70-річчю УПА (відзначатимемо 2012 року), і зокрема — пам'яті жінок-підпільниць. Епітетом до календаря вибрано полум'яні поетичні рядки Лариси Мурович “Горить у народі і буде навіки горіти Любов животворна до Вас, Героїні УПА...” (“Героїням УПА”).

На сторінках календаря поруч з численними світлинами українок-підпільниць, зустрічаємо й наших славних землячок — уродженку с. Шибалин, зв'язкову Головного командира УПА, Героя України Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) — Галину Дидик (“Анна”, “Молочарка”, “Ксеня”), зв'язкових Ірину Бабуняк (“Ніна”) із с. Вербів, Євдокію Ковальчук (с. Саранчуки), котрі мужньо боролися за незалежність України, свободу рідного народу. Звичайно, список підпільниць Бережанщини досить довгий, про що яскраво свідчать численні спогади, сторінки багатьох видань. Опубліковано тут і світліну дружини керівника СБ ОУН Миколи Арсеніча (“Михайла”) — зв'язкової УПА Галини Гунько (“Віра”), котра загинула в 1947 р. у лісі біля с. Жуків Бережанського району у кривіці, оточеній енкаведистами.

Українське жіноцтво, вступаючи в лави ОУН і УПА, як відзначено в матеріалі Л.Онишка “Роль жінки в українському національно-визвольному русі”, свідомо обирало революційний шлях боротьби. Завдяки психологічним особливостям, активній громадянській позиції, відповідальному ставленню до

праці жінки посіли визначне місце в роботі політико-освітньо-виховної референтури підпільного Українського Червоного Хреста, служби зв'язку ОУН. Окрім суто жіночих сфер діяльності, українки працювали в референтурах пропаганди, розвідці, були вірними, надійними подругами своїх чоловіків-повстанців.

У календарі є знімки неідентифікованих повстанців (фото з фондів ГДА СБУ, архівів УСБУ, фондів музеїв тощо). Є тут також ілюстрація проекту пам'ятного знака “Свята Покрова — опікунка Української Повстанської Армії”, який планується спорудити 2012 року у Львові. На останній сторінці можна побачити зразки повстанських уніформ в ілюстраціях художників Г. Юр'єва і Б. Гірчака з архіву часопису “Однострій”. І, за традицією, відзначено дні народження, відходу у вічність, трагічної смерті видатних повстанців, патріотів України, християнської свята, визначні події визвольного руху українців за волю і кращу долю нашого народу.

ЖИВ ЗАРАДИ ЛІТЕРАТУРИ

Надія КИР'ЯН
Фото **Тетяни ВОЛОДАЙ**

Мешканці Боярки пам'ятають і шанують талановитих людей, які зробили свій внесок у духовну скарбницю міста. Доглядають могилу українського класика Володимира Самійленка, досліджують творчість видатного земляка — поета Івана Коваленка, який свого часу був репресований радянською владою. Ось і тепер боярці перші встановили пам'ятну дошку літературному критикові, перекладачеві Володимиру Яковичу П'янову, який останній період свого життя мешкав у цьому місті.

На відкритті пам'ятної дошки мер Боярки Тарас Добрівський зауважив: “Дякуючи завідувачці Боярського краєзнавчого музею Любові Кравченко, відкрито низку меморіальних дощок нашим талановитим митцям. Цю традицію треба продовжувати. Мешканці й гості міста повинні знати творчих людей, якими ми пишаємося”.

Шанувальники Володимира П'янова згадували його найтеплішими словами.

Юрій Мушкетик, Герой України, лауреат Державної премії СРСР та Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка розповів, що йому пощастило — він багато років був найближчим сусідом Володимира Яковича. “Я весь час згадую наші безкінечні бесіди про творчість, про письменників. Він був справді видатним літератором, мудрою людиною, дуже багато знав. А скільки в нього було учнів, послідовників, яким він проклав дорогу в літературу! По-моєму, не менше третини нинішньої Національної

спілки письменників України — його учні. Крім усього, він був чудовою людиною. Я не знаю жодного непорядного вчинку за Володимиром Яковичем. Пам'ятаймо його!”

Критик, літературознавець, академік НАН України Микола Жулинський подякував Тетяні Гельбутівській, іншим родичам Володимира Яковича, усім, хто долучився до увічнення його пам'яті. “Мене особ-

мав, допоміг. “Нам усім не вистаєє його. Приємно, що мешканці Боярки перші відкрили меморіальну дошку. Думаю, кияни наслідуватимуть ваш приклад і таку саму дошку буде встановлено і на вулиці Михайла Коцюбинського, де він довго жив, і в Кончі-Заспі”.

Поетеса Леся Павлів з м. Стрий на Львівщині також приїхала вклонитися “духовному батькові”, який 1966 року підтримав її ще школяркою. Розповіла, що багато львівських письменників йому завдячують. Серед них Марія Людкевич, Ярослава Павличко, Левко Різник, Юрій Коваль. Марія Людкевич узяла за взірця його роботу з молодими. Уже близько 30 років веде студію “Джерельце”. З цієї студії вийшли літератори, які стали членами НСПУ.

Світлана Йовенко додала: “Сьогодні холодно, але хай нас гріє згадка про цю дивовижну людину. Заслуга

Володимира Яковича в тому, що я, київська російськомовна школярка, говорю й пишу вірші українською мовою”. Ще пані Світлана розповіла про те, з якою любов'ю Володимир Якович ставився до кожної рослини, квіточки, деревця... “Я подумала, що це, можливо, його друге поклонання... Він був красивий чоловік, а коли усміхався — усміхалися всі йому назустріч: і жінки, і діти”. Тетяна Володаєй з Боярки також висловила вдячність Володимирові П'янову за те, що належить до тієї третини членів НСПУ, яким він проклав дорогу до Спілки, — саме він її рекомендував. Тепло відгукулася про письменника заслужена журналістка України Ніна Харчук, інші боярці, яким пощастило спілкуватися з цією прекрасною людиною.

ливо зворушує, що й місцева влада турбується про тих, хто доторкнувся своїм життям, творчістю до цього дивовижно гарного міста, — сказав Микола Григорович. — Такого доброго, приємного чоловіка, як Володимир Якович, важко знайти. Надзвичайно відкрита душа. Навіть в останні роки життя він був творчо активним. Ці роки були нелегкі: письменник хворів, йому було важко добиратися до Спілки. Однак постійно їздив на літературні вечори, працював у бібліотеці. Він був подвижником, жив в ім'я літератури, переживав за долю українського слова”.

Заслужений діяч мистецтв України письменник Олег Чорногуз розповів, що саме Володимир Якович помітив його талант, підтри-

ПАМ'ЯТЬ ПРО МАМУ

На світанку 11 жовтня, разом із ранковою зорею згасла і “тихо пішла за межу” наша дорога мама і бабуся **Катерина Романівна Марченко**. Господь покликав її у вічне життя саме перед Святою Покровою. Це свято було для неї особливим, адже воно храмове на її малій батьківщині, де народилася 7 грудня 1919 року. Це село Кишенці Маньківського району Черкаської області, це земля, яка досі дихає згадкою про трипільські часи. Ще зовсім малою, з розповідей дядьків, які намагалися замінити їй батька, дізналася правду, що тато, повернувшись із Першої імперіалістичної війни, піднявся на боротьбу за волю і віддав життя за Україну ще на початку 1920-х років, коли селянство боронило свої землі від московської воші. Батьківська рідна хата, вкрита стріхою, стояла на високому сільському кутку і міцно тримала маму біля себе, адже була наповнена запахами трав та народними обрядами, а глиняну долівку на Зелені свята зажди щедро вставляв чебрець, зібраний на сільському цвинтарі, що беріг пам'ять про предків.

Мама мала велике бажання учитися і нести просвіту односельцям. Вступила до Київського педагогічного інституту, аби повернутися до рідного села вже народною вчителькою. Пізніше вона отримала звання Відмінника народної освіти, а тоді вчителювання перервала Друга світова війна, яка кривавим крилом накрила її долю і якій мама віддала чотири роки своєї юності, рятуючи поранених на фронті. Мама мала поранення і отримала статус учасника бойових дій та ветерана Другої світової війни, але вона знала, що воює за рідну Україну, як її батько у далекі

1920-ті і рідний брат Іван, що лежить у чужій землі у братській могилі під містом Кенігсбергом (зараз місто Калінінград, РФ).

Після війни мама працювала в Архівному управлінні, там продовжувала шукати правду, далі, працюючи на педагогічній ниві, доносила правду до молоді. Я та моя старша сестра вдячні Богові, що привів нас у світ у родині, яку створили Мама й Тато. Наша родина стала для нас оомоформ духовності та справжніх людських цінностей, які були нерозривними для батьків. Ми росли вже у Києві. Наша невеличка квартира на Русанівці була наповнена духом національних традицій та українських святинь. Мама зажди вчила нас поваги до себе, до людей, до землі, на якій живемо, і до мови, що мала для неї найвищу ступінь святості.

Мама не дожила кілька місяців до свого 92-річчя. До останньої хвилини думала про те, як наповнити Україну духовністю. Була активним членом Асоціації дослідників Голодоморів в Україні та почесним головою об'єднання Ветеранів-патріотів України Дніпровського району м. Києва. Її діяльність із відновлення історичної правди відзначив Президент України Віктор Ющенко, нагородивши орденм княгині Ольги III ступеня. Мама була місточком між минулим і майбутнім, бо наполегливо працювала, аби молоде покоління знало історичну правду. А мамину правду розуміли всі, бо була вона чесною і світлою людиною. За все це ми з вдячністю схиляємо голови перед своєю дорогою мамою і бабусею. Вічна їй пам'ять.

Родина Катерини Романівни Марченко: доньки Наталка та Оксана з чоловіками, онуки Катерина та Костянтин

КОСТЯНТИН СУШКО: «ХОРТИЦЯ — НАЙСВІТЛІШЕ, З ЧИМ ПОВ'ЯЗАЛА МЕНЕ ДОЛЯ»

— Костянтин Івановичу, під час презентації Вашого роману “Інспектор Хорс”, у грудні минулого року, із вуст кількох виступаючих пролунала подяка за те, що Ви врятували хортицькі плавні. Про що конкретно йшлося?

— Не я особисто їх порятував, швидше ініціював рух за збереження найціннішої частини Хортиці, її південного охвістя — 327 гектарів заплавної лісу, помережаного озерами, протоками, ериками та затоками — неоцінених залишків Великого Лугу Запорозького, що колись простягався від Хортиці до Херсона і знищений більшовицькими “перетворювачами природи” шляхом створення Каховського водосховища. У середині 80-х років минулого століття над цим благословенним куточком теж було нависла смертельна загроза через можливість спорудження мостових переходів.

— Мости у межах Запоріжжя планували прокласти через південну частину Хортиці? Але вона уже тоді була заповідною?

— Мало того, Хортицький материк на той час розміняв уже третій десяток своєї заповідної історії, але ніхто із владомощів належної уваги на те не звертав.

— А екологи?

— Вони у своїх публічних заявах та діях всуціль залежали од компартійного керівництва, тож довелося ставати до діла громадськості.

— Час нібито був не вельми сприятливим для розгортання громадської діяльності, адже щойно пролунав Чорнобильський вибух...

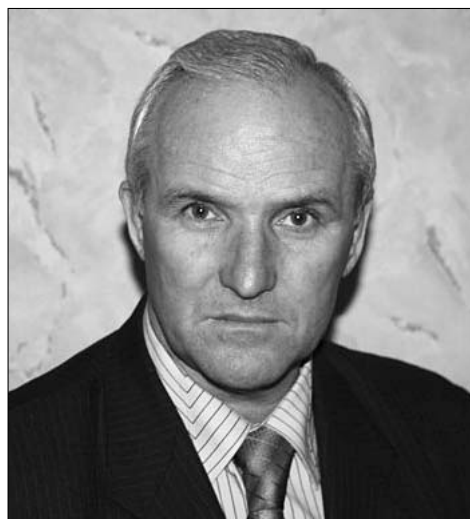
— Пролунав, але вибух той розбудив свідомість українців, до того ж 1985 року розпочалася перебудова. Тож політичне потепління у країні відчувалося, і гріх було ним не скористатися. У грудні 1986 року я організував Комітет захисту Хортиці — першу неформальну структуру в нашій області, куди увійшли журналісти місцевих, а також акредитованих у Запоріжжі власкорів республіканських та всесоюзних газет. Мета: розголосити на весь неосяжний Радянський Союз про біду, що нависла над Хортицею.

На перше засідання Комітету прийшло понад сотню небайдужих, але в інтересах справи кількість комітетників довелося зменшити. Лишили найдієвіших. Нині я з глибокою вдячністю згадую власних кореспондентів по Запорізькій області Микола Горюшка (“Робітничка газета”), Миколу Лобача (“Радянська Україна”), Георгія Богдановського (“Агентство Печати Новості”), Степана Трояна (“Известия”) (земля їм обом пухом), Віктора Філіпова (ТАРС—РАТАУ). А ще — Петра Горбачова — редактора газети “Індустріальное Запоріжжя”, — який не лише оприлюднив інформацію про створення громадської (як тоді казали, неформальної) організації на захист Хортиці, а й регулярно публікував наші матеріали. Для керівника друкованого органу обкому партії це була доволі смілива, а для нас украй необхідна позиція, адже без гласності ми навряд чи досягли б успіху.

— Отже, Хортицю врятувало друковане слово?

— Значною мірою. Найперше ми підготували відкритого листа на ім'я першого секретаря Запорізького міськкому партії, в якому послідовно і детально виклали все щодо проблеми спорудження мостових переходів у межах Запоріжжя і переконливо довели, що варіант, на якому наполягають проєктанти, стане згубним для заповідного острова. За моїм задумом, лист мали підписати 25 знакових постатей області — Герої соцпраці (знатні металурги, машинобудівники), відомі актори, науковці, письменники. Та підписали лише половина, решта відмовилися. А згодом переважна більшість підписантів листа, насамперед герої праці, відвернулися од нас і стали підтримувати згубний для Хортиці варіант будівництва. Та все ж лист із гучними підписами зробив свою справу. Він став мовби заповітом у нашій боротьбі за Хортицю.

— Тож із листа почався позитивний перелом у проблемі?

— Ні. Колективний лист став лише таким собі вагомим епіграфом до цілої низки наших публікацій. Щодо перелому, то, внаслідок роботи Комітету, він спершу відбувся у свідомості людей. Це засвідчив референдум, який, за нашою вимогою провели серед читачів газети “Індустріальное Запоріжжя”, яка виходила тоді накладом 250 000 примірників. На суд людський було винесено чотири варіанти спорудження мостових переходів у межах Запоріжжя: 1. Через південну, плавневу, частину Хортиці. 2. Через центральну частину Хортиці. 3. Поруч з діючими мостами Преображенського. 4. Південніше Хортиці. Усю “мостову” пошту редактор “Індустріалки” Петро Горбачов розпорядився відразу передавати особисто мені, аби ми колективно, на засіданні Комітету, вели підрахунки голосів для оприлюднення їх у газеті в ході відкритого обговорення проблеми. Таким чином, повністю виключалася підтасовка, фальсифікація, бо ми усе рахували ретельно, адже відчували відповідальність, що лягла на наші плечі, і знали, що згодом результати наших підрахунків перевірятимуть представники партійних і радянських структур. (Так і було).

Ми отримали близько семи тисяч листів: переважна більшість учасників референдуму висловилися за варіант спорудження мостів за межами Хортиці. В обговоренні взяли участь не лише мешканці Запорізької області. Без перебільшення можна сказати, що не лише Запоріжжя, а вся Україна, ще й значна частина Радянського Союзу стали на захист Хортиці.

— То була перемога?

— То була лише благодатна осінь 1987 року. Референдум покликав до життя Урядову комісію, до складу якої увійшли представники керівництва Запорізької області, республіканські міністри та заступники міністрів, причетних до проблеми міністерств, начальник Головречфлоту України, директор Інституту археології АН УРСР. Знаково, що на засідання комісії обов'язково запрошували членів нашого Комітету, ми мали право на виступи.

— Перед захисниками Хортиці всюди стелилася така собі килимова доріжка?

— Де там! Скоріше було лише зовнішнє дотримання етикету від опонентів. А скільки було закулісних інтриг!.. Віддаючи належне нашому Комітетові, влада тих часів плекала намір про спорудження мостів тільки через плавні острова. Для цього організовувалися так звані обговорення у трудових колективах, куди нас, звісно, не запрошували, і де робочий люд агітували голосувати за варіант мосту через плавні Хортиці. Особливу активність і неприми-

Зустрівшись із Костянтином СУШКОМ — відомим запорізьким письменником, лауреатом премії імені Івана Франка з нагоди його 65-річчя, ми не говорили про його творчу діяльність, а зосередилися на тій сторінці життя ювіляра, що видається нам не менш важливою, аніж здобутки на літературній ниві. До того ж ця сторінка тісно пов'язана із 25-річчям розгортання так званого неформального руху в Україні.

ренність виявляло Головне архітектурно-планувальне управління Запоріжжя на чолі із затятим головним архітектором. Надійно підтримувані владою, архітектори, отримавши собі в підмогу заслужених металургів, не лише відкрито (до речі, вельми некоректно!) полемізували з нами, а й брутально звинувачували нас, насамперед мене, що, мовляв, “своєю Хортицею ускладнюєте життя мешканцям індустріального міста”.

— Та все ж ви перемогли.

— Справді, і тут я мушу зауважити, що за сучасних умов усе скінчилося б зовсім інакше. Скажіть, хто сьогодні рахувався б із думками “якихось борзописців”? А тоді — було...

— А чому саме Ви започаткували і очолили рух на захист Хортиці чверть століття тому?

— Мабуть, тому, що Хортиця — це моя доля, головне моє покликання. На час розгортання баталій я був редактором багатотиражної газети “Днепростроевец”, а підпрацьовував у заповіднику лісником. За десяток із гаком літ обходив знаменитий острів до найпотаємніших куточків, знав про нього все і відчував, як живу істоту. Власне, до лісівництва я не мав виробничого стосунку, і на підставки мене оформили через те, що займався охороною плавнів. Мене знали всі навколишні бракон'єри, за різних обставин зустрічався я з ними віч-на-віч у плавневих нетрях, і вцілів, бо мене, мабуть, оберігала Хортиця. Устиг тоді видати книжку ліричних замальовок і низку рекламних і проблемних публікацій. Через ті публікації мене знали у місті й області, тож і виходило — кому, як не мені! Примітно, що тоді я абсолютно нічого не боявся, був безмежно переконаний у своїй правоті; гадаю, це відчували опоненти, і воно відповідно діяло на них.

Тоді ж, поміж інших, нас почув видатний поет Борис Олійник. Депутат Верховної Ради СРСР, він уважно спостерігав за перебігом подій у Запоріжжі, неодноразово робив відповідні запити до запорізької влади щодо Хортиці, давав інтерв'ю на її захист, і, либонь, саме він спричинив публікацію у “Радянській Україні” 27 лютого 1987 року під заголовком “Збережемо для нащадків”. Радувала не стільки розлогість публікації, як могутній список авторів: льотчик-космонавт СРСР О. Вікторенко, поети і прозаїки І. Драч, Б. Олійник, Ю. Щербак, М. Вінграновський, В. Князюк, П. Ребро, народний артист Д. Гнатюк, член-кореспондент АН УРСР Д. Гродзинський, заввідділу ради продуктивних сил УРСР АН УРСР В. Сахаєв, від асоціації “Зелений світ” В. Вольвач, С. Курикін, Б. Піріашвілі, В. Поліщук та ін. Згодом за Хортицю подали голоси президент АН УРСР, академік Б. Патон, віце-президент

АН УРСР, голова національного комітету Української РСР з програми ЮНЕСКО “Людина і біосфера” К. Ситник, доктор біологічних наук, професор, заслужений діяч науки УРСР М. Войнственський. У Москві, на пленумі Співки письменників СРСР, нас підтримав голова правління СПУ СРСР В. Карпов.

Після такого інформаційного вибуху подав голос перший секретар ЦК КПУ В. Щербіцький. Виступаючи на жовтневому (1988 року) пленумі ЦК КПУ, торкаючись проблеми “закіпання” громадянських почуттів, сказав, що для цього “...досить згадати, наприклад, історію з проєктом моста через острів Хортицю в Запоріжжі, вирубку ділянки Голосіївського лісу в Києві...” Хоч фраза й закоротка, та ми її використали, як слід.

— Розкажіть про десант у Запоріжжя вчених-біологів із Москви...

— Був такий десант. У квітні 1989 року його ініціювали запорізькі можновладці, аби не лише біологи, а й економісти, соціологи, екологи і навіть психологи у результаті побіжного знайомства з Хортицею видали такого собі документика, на основі якого на Хортиці можна було б городити будь-що і будь-де. Я на запрошення керівника потужної групи вчених, директора Центрального економіко-математичного Інституту АН СРСР члена-кореспондента АН СРСР В. Макарова, звязав супроводжувати несподіваних експертів в їхній бліц-подорожі по острову. Знайомство із флорою і фауною Хортиці москвичі збиралися обмежити годиною-двома, та коли опинилися тут, одержимість справжніх учених узляла гору над угодовством. Прямуючи за мною степовими схилами, що спускаються до Старого Дніпра, столичні екскурсанти уповільнювали ходу, бо “на заваді”, ледь не на кожному кроці, ставали рідкісні червонокнижні рослини. Раз у раз лунали крики захоплення, досі набундючені люди змінювалися буквально на очах, вони вже нікуди не поспішали з острова і увечері ми стали не лише друзями, а й однодумцями.

Щось “компромисне” намагався утнути доктор біологічних наук член-кореспондент АН СРСР В. Тіхоміров, але підступним паперовим інсинуаціям не вдалося затьмарити живу Хортицю.

— І біда відступила од багатостраждального заповідника?

— Не відразу і не остаточно. Улітку 1989 року навколо мостової проблеми спостерігалось затишшя, але я йому не довіряв. Не вірив, що воно працює на Хортицю. І, на жаль, передчуття моє справдилося. Отож перемогу нашого Комітету можна було вбачати лише в одному: нам удалося відтягти нищівну автомагістраль із двома мостами від безцінних хортицьких плавнів, проте сам острів з-під удару ми не вивели. Восени 1989 року відбулася сесія Запорізької обласної ради, на якій розглядався варіант спорудження нових мостів через центральну частину Хортиці, де розташовані сади і поля.

А вже згодом, особливо наприкінці 90-х та початку 2000-х років, знову все заворушилося. Чого тільки не було за новітніх “господарів життя”: і спроби прилаштувати на Хортиці іподром, і намагання розгорнути там аквапарк, гольф-клуб та аеродром для легеньких прогулянкових літаків... Ініціювалася навіть спроба переглянути доцільність заповідного статусу острова. Зрештою, все звелось до спорудження мостових переходів, яке розпочалося у грудні 2004 року.

— Саме того року, коли побачила світ Ваша книжка “Я вибираю Хортицю”?

— Пристрасті довкола Хортиці не вгадали, я ледь не фізично відчував постійну загрозу, що нависла над островом, і спішив розповісти про це, про його історію, про свою участь у вирішенні проблем широко, детально, отож у квітні 2004 року видав книжку. Презентація відбулася у Будинку Національної спілки письменників України і мала певний резонанс. Принаймні до Хортиці книжка привернула неабияку увагу.

— Не виникали думки відродити Комітет?

— За новітнього стану суспільства підняти бодай якусь його частину на захист Хортиці не вдасться, а без підтримки мільйонів людей про перемогу годі й мріяти. Та й переконаний, що на наших пострадянських теренах домогтися повної і остаточної перемоги, доводячи щось невідгласам, неможливо, отож слід закріплювати хоча б те, чого вдалося досягти. У нашому випадку — врятовано Хортицькі плавні, і це неабиякий здобуток. Збережено не лише одне із найважливіших нерестилищ у пониззі Дніпра, а врятований один із нечисленних куточків, де звірі, птахи і комахи, дерева і трави можуть почуватися захищеними (плавні Хортиці дістали статус зони абсолютної заповідності, куди широкий людський загал доступу не має). А ті мости, що споруджуються... На жаль, є сумні реалії, які сильніші за наші бажання. Звісно, мости нині будують саме через Хортицю, що аж ніяк не сприяє відтворенню її природних багатств, та все ж нову трасу прокладають поруч із існуючою, де все вже давно копане-перекопане, оране-переоране, тож вважатимемо, що збитки острову завдаються мінімальні.

— У квітні 2005 року Ви стали до виконання обов’язків генерального директора Національного заповідника “Хортиця”...

— Тодішній міністр культури і туризму Оксана Білозір, либонь, через запаморочення від помаранчевих “успіхів”, заявила, що “ніяких мостів через Хортицю ніколи не допустить”. Те звучало хвацько, водночас смішно й абсолютно безперспективно, що невдовзі блискуче підтвердилося. Не інакше, як у полоні того ж запаморочення Президент України Віктор Ющенко улітку 2005 року призупинив спорудження мостів, та невдовзі роботи на об’єкті поновилися, до того ж із більшим розмахом.

Тому, ставши керівником Хортицького заповідника, я не ганявся за журавлем у небі, а міцно стискав у кулаці крихтну синицю. З перших днів свого директорства взявся зміцнювати позиції плавнів, позаяк станом на квітень 2005 року браконьєрство процвітало там пишним цвітом. Сотні машин, одна “крутіша” другої, прибували до плавнів сушею; десятки моторних човнів, один розкішніший другого, добиралися туди водою. За три місяці на кордоні плавнів, біля виявленого і частково дослідженого літописного поселення “Протовче” (X—XIV ст.), у стилі, наближеному до козацького зимівника, ми спорудили форпост, який водночас є меморіально-туристичним комплексом, де цілодобово перебувала спеціальна охорона, і вже станом на вересень 2005 року з браконьєрством у хортицьких плавнях було покінчено. Належний порядок підтримується там і сьогодні. До слова, лише плавні Хортиці є тією частиною острова, яка повністю відповідає заповідному статусу, і без них Дніпровий материк не просто важко уявити, він узагалі втрачає свою цілісність. Плавні живі, і це зігриває мою душу, незважаючи на всі пертурбації, яких зазнав з волі владомощів наприкінці свого директорства, а також відразу після брутального усунення мене з посади. Скажу лише, що незадовго до звільнення я отримав Грамоту Верховної Ради України, де сказано: “За заслуги перед Українським народом”. Ви все зрозуміли?

— Абсолютно.

— Дякую за проникливість. Отак і живемо.

Вів розмову Микола ПАЩЕНКО, Запоріжжя—Київ

СЛОВО ДО ДОБРОДІЯ ЮРІЯ БУРЯКА

Відгук на публікацію в “Слові Просвіти”, ч. 42 за 2011 рік

Левко ЛУК’ЯНЕНКО, голова Української республіканської партії

Дякую пану Володимирі Коскіну, що представив читачам “Слова Просвіти” добродія Юрія Буряка і дав йому розповісти про надзвичайно важливу працю з повернення українцям великої національної духовної спадщини.

Шановний пане Буряк, Ви здійснюєте ту працю, яка готує українців до перемоги над усіма перепонами на шляху до національного відродження. Російська імперія і за царських, і за комуністичних часів репресіями та цензурою вилучала духовних отців української нації з українського середовища, а їхні твори знищували чи ховали в жандармських і чекістських сховищах і виховували з українців безрідних іванів-хохлів-малоросів.

У самостійній Україні вперше за кілька століть настали умови для формування патріотичної інтелігенції, і вона взялася освоювати й доносити ідейно-дезорієнтованим українцям духовну спадщину наших дідів-прадівів. Уперше з’явилася можливість діалогу інтелігенції з народом, і вона, прислухаючись до нього, понесла йому нову інформацію про заборонених жандармами й чекістами творців українських духовних цінностей.

Так Ростислав Доценко, колишній політв’язень, роботящий як бджілка літературознавець, видобуває і збирає українські твори, головню — поезію тих українців, яких доля закину-

ла на Далекий Схід та на інші континенти. Вони були відірвані від рідного краю, а в душі зберегли Україну і писали вартісні твори, що вводять їх до скарбниці національної поезії. Либонь, вони не генії, але як носії національного духу та борці за утвердження українства заслуговують на публікацію творів і пам’ять живих поколінь.

Творча діяльність добродія Юрія Буряка охоплює широкі горизонти літературної спадщини, що за тематикою йде від давньої історії до її осмислення та осмислення історичного шляху нашої нації. Ця література вкрай необхідна українцям, аби викликати в них почуття спорідненості з українською землею, навіть їм потребу вивчати свій родовід.

Немає кращого способу прищепити любов до рідного краю, як показати героїчні подвиги пращурів. Для цього маємо славу козащину. Проте нація не тільки воювала. Вона народжувала розумних, мудрих синів і дочок, які думали про долю Батьківщини і захищали її на інтелектуальному рівні. Освоєння цієї спадщини сьогодні особливо важливе, бо зміцнення державності залежить від повернення українців до українства (мови, культури, духовності), а воно, на жаль, відбувається в гострій боротьбі з російським імперіалізмом і космополітичним глобалізмом.

“Так ось, — пише Ю. Буряк, — з одного боку, відкрилися колосальні можливості, а з другого — почалося, як пише Іван Михайлович Дзюба, нагнітання мороку, дика активіза-

ція антиукраїнського мракобісся й сил, які практично знищили пам’ять про багатьох геніїв, безцінних для нашого духовного національного становлення, — це ми бачимо у наступі маскультури через телевізію, радіо. І з жахом констатуємо, що, маючи багатющий фольклор (такого феномену, мабуть, ніде в світі немає), наша молодь слухає радіо “Шансон” та інші FM-канали, які подають спрощену, часом брутальну, маловартісну в художньому розумінні музику, не прив’язану до нашої культури. ...Ефір забитий примітивно-аморальною попсою. Маємо страшні перекося в інформаційному полі.

Цьому повинні протидіяти Міністерства культури й освіти...

Повторю, з одного боку, відкрилися колосальні можливості, з другого — ми перетворилися на депресивне суспільство”.

Як глибоко я розумію біль пана Буряка за Україну!

Творіть, вельмишановний добродію, творіть і повертайте давню українську мудрість нашій молоді. Імена тих авторів хай прикладами свого самовідданого служіння Україні навітають малоросів (дехто з них почав називати себе слов’янами) до українства.

Без знання історії неможливе історичне мислення, без історичного мислення неможлива національна консолідація, або, як сказав М. Рильський, хто не знає минулого, той не вартий майбутнього. А щодо інформаційного простору, який ще ніколи не був українським,

то інстинкт національного самозбереження спонукає вимикати телевизор і розширювати спілкування через інтернет, що діє поза контролем табачників та інших русификаторів.

А ще хочу нагадати, що за роки самостійності створили цілу бібліотеку літератури, якої в минулому або не було, або була представлена рідкісними винятками, а саме: література про боротьбу проти загарбників, про репресії з політичних, національних, соціальних і релігійних мотивів, про голодомори та в’язнівська мемуаристика. Ця література віддзеркалює реальну історію української нації XVIII—XX століть. Вона насичена картинками неймовірних трагедій і страждань та безмежною самопожертвою і героїзмом.

Нації, що сім сторіч боролася за відновлення своєї державності й перемогла, є чим пишатися. А що телевізія в чужих руках ігнорує боротьбу українців за національну свободу, то це мусить підіймати молодь на боротьбу за українізацію інформаційного простору України.

Пам’ятаймо: під лежачий камінь вода не тече. Годі чекати ласки від тих, для кого Україна — чужий край! У них великі гроші, проте найбільша сила — в народі. Сотні мільярдів доларів не продовжили владу лівійського диктатора Муаммара Каддафі й не врятували його від народної помсти, бо справедливість на боці народу, а вона неодмінно перемагає!

23 жовтня 2011 року

НИЗЬКИЙ УКЛІН ТОБІ, СЛАВНИЙ СИНУ УКРАЇНИ!

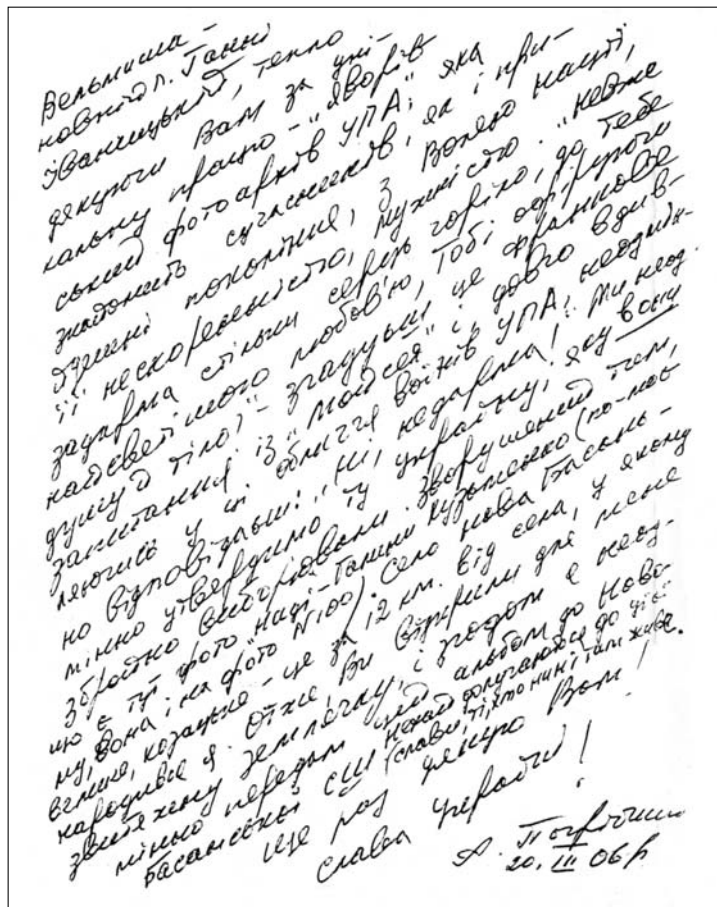
Ганна БАРДИН-ІВАНИЦЬКА, голова благодійного фонду “Просвіта і Чин”, почесний і дійсний член ВУТ “Просвіта”, багатолітній політв’язень

Із негмамовним боєм у душі сприйняла голосування у Верховній Раді 19. 10. 2011 р. щодо прийняття постанови з нагоди відзначення 70-річчя від дня народження славного Сина України Анатолія Погрібного.

Я добре пам’ятаю день, коли несподівано загасла свічка, що так полум’яно горіла на радіопередачах “Якби ми вчилися так, як треба”. Такий сум огорнув мене тоді, і сльози від тяжкої для України втрати лилися ясні. Він нам вказував, як треба любити Україну, та ба... не всі вчать так, як треба.

Проект постанови підготував депутат ВР Павло Мовчан. Однак вона не набрала відповідної кількості голосів. Не голосувала за постанову провладна більшість тих “оригіналів” і “примкнувших к ним”, які не шанують наших українських світоців і проводять злочинну діяльність в знищення всього українського і самих українців. То хто ж вони у нібито українському парламенті, ті блудливі сини України? Та чи сини вони України? Зайди, перевертні, яничари! Чи буде суд, чи буде кара, чи довго ще терпітиме їхнє знущання український народ? “До часу відродити воду носить”, говорить народна мудрість, до часу...

Гідні сини України боролись і поклали свої головоньки за волю

нашої неньки України, та, на жаль, плодами їхньої боротьби користуються духовні потвори.

Принагідно зачитую коротенького листа Анатолія Погрібного, адресованого мені. Він кимось чином дістав альбом “Яворівський фотоархів УПА”, до

випуску якого я як голова благодійного фонду “Просвіта і Чин” доклала максимум організаторських зусиль.

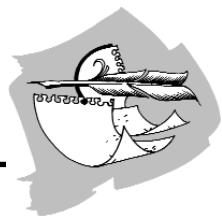
Отже, цитую: “Вельмишановний Ганні Іваницькій, тепло дякуючи Вам за унікальну працю — “Яворівський фотоархів

УПА”, яка знайомить сучасників, як і прийдешні покоління, з Волею Нації, її нескореністю, мужністю. “Невже задарма стільки сердець горіло до тебе найсвітлішою любов’ю, тобі офіруючи душу й тіло!” — згадуєш це Франкове запитання із “Мойсея” і, довго вдвигляючись у ці обличчя воїнів УПА, неодмінно відповідаєш: “Ні, не дарма!” Ми неодмінно утвердимо ту Україну, яку вони збройно виборювали. Зворушений тим, що є тут фото Надії-Галини Кузьменко (по-моєму, вона і на фото N 100). Село Нова Басань — велике, козацьке — це за 12 км від села, у якому народився я. Отже, Ви відкрили для мене звятижну землячку, і згодом я неодмінно передам цей альбом до Новобасанської СШ, нехай долучаться до цієї слави ті, хто нині там живе!

Ще раз дякую Вам!
Слава Україні!
А. Погрібний
20.03.2006 року”.

Я сердечно подякувала Анатолію Погрібному за високу оцінку альбому і надіслала йому на адресу Національного радіо ще 2 примірники, один із яких Новобасанській СШ. Нехай діти цієї школи знають, що їхня односельчанка Галина Кузьменко, Славна донька, Героїня України колись теж училась у тій школі. Вона боролася з окупантами за соборну Українську Державу.

Належна шана пам’яті Анатолію Погрібному і всім тим, хто боровся за Україну, за її Волю!

Знаю цього чоловіка половину свого віку. Знаю як людину стійких переконань і незрадливо-го в товаришуванні. Настільки близько, що мав змогу читати віддруковану ним із київських негативів на фотопапері Ф 14х19 монографію Івана Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?”, а в безпросвітних, здавалося, застійних 1970-х мав довіру обговорювати почуту з “Голосу...” працю грузинського філософа (прізвище з літами забулося) “Чи протриває СРСР до 1983 року?”. В пам’ятку епізод, коли його дотепна реакція на шельмування мене через неповагу до великоросійського літературного авторитета, схоже, відвернула від моєї особи неприємності. “Хіба ж Н член політбюро?” — риторичним питанням вивів В. Іванців класика з-під даху недоторканності, а мене з-під можливого ковпака тоді всеможлих літературознавців у цивільному.

Вихід у світ 1967 року поетичної збірки “Русь-ва Рось” провів з’яву в українській літературі голосу молодечого, свіжого і сильного. Знаний критик Іван Зуб відзначив “бажання молодого поета дошукуватися істини, аналітично доходити до всього, перевіряти суттєвість і правдивість реального, чи й легендарного”. Проте саме це “дошукування істини” на довгі роки заступило поетові шлях до видавничих центрів. Понад два десятиліття тримався В. Іванців на маргінесі офіційного літпроцесу, засвідчуючи свою тривалість хіба що перекладами до антологій і поетичних збірок з болгарської, латиської, чеської, російської зав-

дяки підтримці С. Тельнюка, В. Забаштанського, В. Грабовського (підсумок цієї роботи — українськомовний “Вінок” М. Богдановича (1997) та “Український знаменник” із дванадцяти літератур (2009), а ще рецензіями в “Україні”, “Літературній Україні”, “Друзі читача” й видавничими для сектора перекладу з іноземних мов “Веселки”.

Лише зі здобуттям Незалежності наш земляк зміг видавати книжки. Вийшли поетичні збірки “Вернутися дощем” (1993), “Івангеліє від Іванців” (2007), для дітей “Трички-брички” (2007), сатиричні “Знаки злодіяки” (1995) та “Український терпець” (2004), літературно-краєзнавче “Подолання синдрому Гоголя” (2006). Під дахом заснованого ним при Білоцерківському міськрайонному об’єднанні ВУТ “Просвіта” “Альманаха “Біла Церква” побачили світ понад півсотні літературно-художніх, публіцистичних і краєзнавчих видань, серед яких відзначений на Львівському книжковому форумі 1998 р. перший у незалежній Україні багатоілюстрований рідномовний “Тарас Бульба” (з десятком примірників перетнули й океан) та перше в Україні видання творів Івана Мазепи “През шаблю маєм права”.

Від самого початку горбачовської перебудови, що в наших умовах переросла в змаг за державну незалежність, В. Іванців прилучився до цього процесу. Він — один з ініціаторів відродження на Пороссі “Просвіти”, яка веде своє літочислення з 1917 року, і вже понад два десятиліття лідер міськрайонного об’єднання (до речі, відзначений медаллю “Будів-

ничий України”). Водночас стільки ж років керує літ-студією “Заспів” (заснована 1949 р.), і за цей період п’ятеро студійців поповнили НСПУ.

Але цей неповний “послужний список” — ще одне підтвердження сміховинної істини, що скромність — найкоротший шлях до невідомості. Дистанційований від літературних кланів письменник досі не пожав професійних лаврів (крім міської літературно-мистецької премії ім. І. Нечуя-Левицького (1992 р.) за “Голокіст”, книжечку публіцистики, що поклати початок його дослідженням Голодомору на Білоцерківщині, підсумок яких — видання “Голодомор у Білій Церкві” (2008) і відзначення автора орденом “За заслуги” III ст.).

Свого ювілейного — цього — року Володимир Іванців видав дві скромні за поліграфією книжки — “Окраєць часу” (“Той час, яким я був, уже минув, // Майбутній час уже не буде мною”) та “Автограф кохання”. Узвичаєний за ці десятиліття образ Іванців як сатирика, публіциста, громадського діяча якось затінив його іпостась лірика. І ось “Автограф...” Так передати це почуття міг тільки український поет: адже трепетне, шанобливе ставлення до жінки — коханої, дружини й матері — риса саме української душі. А що вже художня тканина, густа, прозора метафоричність, досконала версифікація!.. Прочитавши, ледь дочекався ранку й зателефонував молодшому товаришеві. “Ви — видатний поет!” — вирвалося в мене.

Віктор МІНЯЙЛО,

лауреат Національної премії імені Т. Шевченка

В камуфляж фарбує міль каштани,
А вони беззахисні всерівно.
Вибрав Хмарник
сонячний кришталік,
І осліпло небо посіріле.

Скільки нам лишилось того сонця,
Скільки того листя нам лишилось...
Літо вже не має оборонця
І здається осені на милість.

НІЧ ТІСНИХ ОБІЙМІВ

Запнувши людям темрявою очі,
Зацмінно пахла ніч в його обіймах,
І ранок ледь світанок не проспав.

І день
коханців трохи не застав!
Отож бо делікатно-богобійний
Віднині буде день щодень коротший.

ПОСТІВАНГЕЛІЙНЕ

І знову зайди розп’яли Христа
І вбивці поділили здерту одінь,
А сонм апостолів
при першій же нагоді
До зграї розпинателів пристав.

Їх не лякає темрява густа
По христовбивстві,
як телят у шкоді:
Люстрація,
яку Господь проводить,
Потойбіч, звідки жоден не вертав!

То, мо’, вона вже
не така й страшна?!
Але таки повернеться розп’ятий
І попитає свої білі шати!

Тож буде декому тісний рейхстаг
І горе тим, хто підібгав хвоста,
Коли в міжчассі правив сатана.

ЯКЩО ТИ УКРАЇНЕЦЬ

*Галині Невінчаній,
авторові роману “Зерна і жорна”*

Манять нас незнані береги,
А чекають сіробудні найми.
Там-то наші друзі дорогі
Вдосталь назбиткуються над нами.

Якщо ти українець,
Ти на зраду не здатен,
Не здасися чужинцю
Ні співцем, ні солдатом.

В тебе воля несхитна,
В тебе серденько вірне.
Якщо ти українець,
Якщо син України.

Годі потішати ворогів,
Годі набиватись їм у друзі!
Вже без тебе дим Вітчизни згірк,
Не цвіте без нас калина в лузі.

Заболіла мені мова білоруська,
Заболіла, аж під серцем запекло.
Так болить Землі лісопорубка,
Так болить усохле джерело,

Так болить крило істерте бусла
І забута пісня солов’я...

ВОЛОДИМИР ІВАНЦІВ: ЯКЩО ТИ УКРАЇНЕЦЬ

Не харпачка і не білоручка —
Панна та, що личила князям,

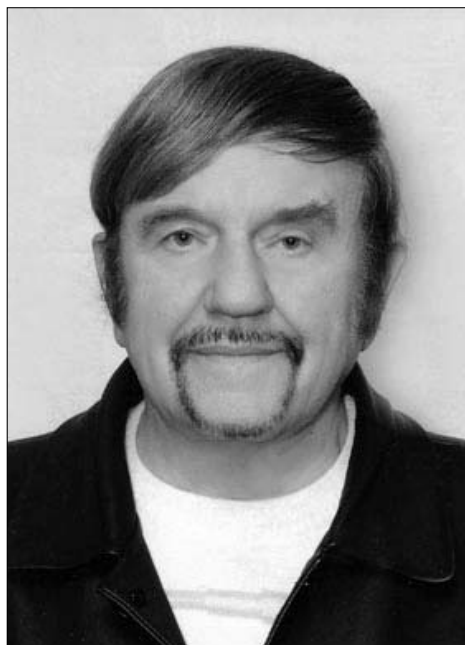
А дісталася у спадок злидням,
Ледарям, недоумкам на спит
І щодень все дужечки болить нам,
Ними замордована болить,

Як болить поразка воякові,
Як погаслий переможний клич,
Від образи й сильної любові,
Від засилля вражого болить...
Заболіла мені мова українська.

СТУС

Не просто убито, поете Василю,
А дух — у в’язницю,
а душу — у карцер.
Ось так, не по карті, вивчав ти Росію:
В ній зло многолике, в ній лихо рукате,

В ній “чудище обло, огромно і лаяй”,
Що смерть підішле,
не діждавши покори,

Що ймення, як шкіру гадюка, міняє,
А суті-сства не міняло ніколи.

По світу розвіявши попіл народів,
Їх простір своїм,
“споконвічним” вважало.
Воно і тебе споживе у порідді,
Що роду відрікшись, нагулює сало.

Не буде салюту, ні сліз, ні елею
Під небом уральським,
байдужно-жорстоким...
Одна лиш розрада, що смертю своєю
Смерть України потопчем.

ІВАНГЕЛІЙНЕ

*Любів ворогів своїх.
Св. Письмо*

Ворога таки назвати ворогом,
Не боятись мати ворогів:
Обійшлася нам занадто дорого
Толерантність до чужих богів,

Що навчила нас: одерж ляща,
І мерщій під ляпас другу шоку.
А вони — торкни, вже верещать,
Криво глянь — і вибирають око!

Наші храми очі їм намуляли,
Мають наші молитви за гріх.
Хочем бути,
то не будьмо дурнями,
Не любімо ворогів своїх.

І знову засіда синадріон
Біснуються у залі фарисеї,
І здебілілі прихвосні Расеї,
А чи то Риму, нехтують закон.

Юрба волає знову: “Розіпни!”
І славить знавіснілого Кіафу,
Це шлюбні діти ковбаси і страху
Свободу продають за півніни.

І знову руки обмива Пілат,
І сходи віри нищать морозом,
А учні знов не знають, чи ми разом
Супроти реваншуючого зла.

І знову Юда лічить срібняки
(Сьогодні голосують срібняками!)
І зрада залишається без кари.

Та сама річка. Інші дні й віки.

ЕВФЕМІЗМИ

З’явився благодійник у мишей:
Поставив біля нірки мишоловку
І кусник сала примостилив ловко,
Мовляв, ласкаво
просим на фуршет.

І миша, хоч начитана була
Та й дещо про безплатний сир чувала,
Гадала обциганити ракла
Й поласилась на той мізерок сала.

Ось так в суспільстві
крадених грошей
Наставить пройда (й то не на мишей!)
Такий капканчик, ше й
Під іменем своїм для комільфо
Назве ту пастку
“благодійний фонд”,

І лізуть миші у той фонд без страху,
Бо, як відомо, гроші їм не пахнуть!
Все ж дещо скорегуєм: акурат
Не пахнуть такі гроші, а смердять.

Володимир Балибердін та Галина Дюговська біля своєї роботи “Крила ангела”

Уляна ВОЛКОВСЬКА

Не завжди сучасне мистецтво можна назвати мистецтвом у повному розумінні цього слова. У таких “творках” глибокий естетичний зміст годі й шукати. Так, відвідавши чергову виставку “сучасного мистецтва” у Пінчук-центрі, не могла стримати розчарування... Проте все пізнається у порівнянні. Згодом у галереї “Мистець” відвідала виставку київських художників деко-

ративно-прикладного мистецтва, де представлено спектр робіт у малярстві на склі (Тетяна Грицай), кераміці на полотні (Віра Томашевська, Марко Галенко), мистецтві gobelenu (Людмила Жогель, Марта Базак) тощо. Тут і справді є на що подивитися. Художники, які несуть справжнє мистецтво, на жаль, змушені працювати на голому ентузіазмі без державної підтримки. Незважаючи на те, що нині знищені підприємства, де б вони могли прихили-

БЕЗ ЛИКУ ПСЕВДОМИСТЕЦТВА

тися у своїй творчості, ентузіасты працюють заради людей, творять мистецтво задля мистецтва. І найважливіше — їхні роботи мають українське обличчя, а не нав'язане чужорідною псевдокультурою.

Тут познайомилася з членами Національної спілки художників України та Спілки дизайнерів України Володимиром Балибердіним та його дружиною — Галиною Дюговською. Ми попрямували до затишної майстерні, де випала нагода торкнутися філігранного, вишуканого мистецтва та побачити “творчу кухню” зсередини.

Прикладне мистецтво для Галини Дюговської — це все її життя. Протягом багатьох років пані Галина займалася ювелірною справою разом із чоловіком, робила прикраси із шкіри, експериментувала в текстилі. І прийшла до того, що текстиль — найоптимальніше поле для творчості. На І Всеукраїнському триєналі з художнього текстилю за твір “Нитяна Мадонна” Галина Дюговська отримала нагороду за кращу роботу в об'ємному текстилі. Останні п'ять років викладає на курсах флористики.

Володимир Балибердін понад 30 років віртуозно працює з різноманітними матеріалами: металом, мушлями, бивнями мамонта. “Іноді робота лежить рік-два, а іноді вирішується за два-три тижні”, — розповідає пан Володимир, відкриваючи скриньку з жіночими прикрасами: тут і вишукані перстені з дивовижними орнаментами, і браслети... До речі, витвори Володимира Івановича зберігаються в Музеї історичних коштовностей України, Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, Севастопольському художньому музеї іме-

“Золотий оберіг”

ні М. Крошицького та приватних колекцій.

Подружжя — учасники численних виставок, пленерів та мистецьких акцій і в Україні, і за кордоном. Так, з ініціативи Володимира Балибердіна та Галини Дюговської цього року в Севастопольському художньому музеї імені М. Крошицького відбулася виставка, присвячена темі риби.

Родина Дюговських-Балибердіних — автори ідеї та організатори виставки “Сerpневий вернісаж декоративно-прикладного мистецтва”, що відбулася у Музеї книги та друкарства України. На ній було представлено до 300 робіт близько 90 художників (віком від 16 до 90 років). Головна ідея заходу — в єдності поколінь. Адже дуже важливо, щоб досвідчені митці (такі як Л. Семикіна, О. Грудзинська, Л. Голембовська тощо) знали, що за ними йдуть наступні покоління. А молодь активно долучалася до творчої співпраці.

Ще одна грань творчості Дюговських-Балибердіних — лозоплетіння. Художники вже кілька років беруть участь у пленерах із лозоплетіння. А

почалося все з першого пленера в Пирогові 2005 року. На ньому художників помітили та запросили до Польщі в ботанічний сад поблизу м. Пшемисля. Тут було створено кілька творчих арт-об'єктів із лози: Пташку Щастя, Ангела, Крила Ангела, які утворили серце парку. А у вересні цього року в Коктебелі митці створили ще одну лозову скульптуру — Дерево Бажань при Музеї М. Волошина. Це дерево символізує ідею, що єднає. Під ним читали поезії представників багатьох країн світу. Художників тішить, що це не просто виставкова діяльність, а справжнє дійство, де глядач є активним учасником.

Сережки

41-й КІНОФЕСТИВАЛЬ «МОЛОДІСТЬ»

Андрій Халпахчі — генеральний директор фестивалю

22 жовтня осінній Київ зустрів 41-шу “Молодість” виступом чудового колективу оркестра “New Era Orchestra”.

Ганна ОБОРСЬКА
Фото автора

Цьогорічний фільм-відкриття 41-ї “Молодості” — нова робота видатного польського режисера Єжи Гофмана “Варшавська битва. 1920”, кінострічка створена у

форматі 3D. Фільм цей про перебіг польсько-радянської війни, у результаті якої Польща зупинила просування радянських військ на Захід і отримала у своє розпорядження територію Західної України.

На початку кінофестивалю традиційно відзначають тих, хто зробив вагомий внесок у світову кіноіндустрію. Під час церемонії відкриття “Молодості” почесний президент фестивалю Віктор Ющенко вручив золотого “Скіфського Оленя” сценаристу Рустаму Ібрагімбекову (“Біле сонце пустелі”, “Втомлені сонцем”, “Сибірський циркульник”) — за вагомий внесок у світове кіномистецтво.

У програмі “Молодості” — дебюти, роботи молодих режисерів. Денис Нікітенко зазначив: “Цьогорічна новизна “Молодості” в тому, що до категорії студентських робіт входять фільми, зняті за цифровими технологіями”. Також глядачі зможуть побачити роботи “Крос” Марини Вроди та “Поза грою” Наталі Пятигіної — українських конкурсанток серед короткометражок. А в категорії студентських робіт Україну презентує Мирослава Хорошун зі стрічкою “Фактор Фелліні”. Наші молоді режисери і їхні творчі надбання широко представлені у конкурсній програмі “Панорама українського кіно”.

МУЗИЧНИЙ ДАРУНОК ДОНЕЦЬКИХ МИТЦІВ

Передостанній день XXII міжнародного музичного фестивалю “Київ Музик Фест—2011” був ознаменований черговими прем'єрами. Вечір під символічною назвою “Східноукраїнський симфонічний експрес” зібрав шанувальників класичної музики на концерт, присвячений творчості донецьких композиторів.

Ольга ГУРКОВА

До концертної програми увійшли твори Володимира Стеценка, Данила Мілки, Романа Качалова та Євгена Петриченка у виконанні Заслуженого академічного симфонічного оркестру Національної радіокомпанії України (художній керівник і головний диригент — Володимир Шейко) та Академічного хору імені Платона Майбороди (художній керівник і головний диригент — Юлія Ткач).

Симфонія на три частини для великого симфонічного оркестру Володимира Стеценка (1990, друга редакція — 2011), яка відкрила перший відділ концерту, овіяна романтичним світосприйняттям із його одвічними внутрішніми конфліктами особистості, любов'ю до природи, зображальністю. Звідси й романсово-пісенна мелодика, і фантастичні, гротескні образи.

Оспівування кохання і молодості у Сюїті для сопрано, баритона, хору і симфонічного оркестру

Данило Мілка вирішив у манері естрадно-популярної музики та жанру мюзиклу. Три частини твору “Порвалась струна”, “Ти опять не зустрієш ні одної улыбки”, “Нет, нет, ничего здесь нет” об'єднані куплетною формою і темою годинника. Дует у складі Тетяни Гуртовенко (сопрано) та Сергія Дубницького (баритон) став виразним образом “палких юнацьких почуттів”.

Другий відділ концерту присвячений українській поезії — творчості Тараса Шевченка та Ліни Костенко. Теми української мови (I частина “Праведная душе! Прийми мою мову немудру та щирю. Прийми, привітай” із “На вічну пам'ять І. Котляревському”), сну і людського існування (II частина “Минають дні, минають ночі”; III частина “Лечу, лечу...”; IV частина “Та й сон же, сон напрочуд дивний, мені приснився” з поеми “Сон”) відображені у “Спогадах Кобзаря” (Кантаті на вірші Тараса Шевченка для баритона, хору і симфонічного оркестру) Романа Качалова. В “Антитезах” (Симфонії № 3) на вірші Ліни Костенко для сопрано, хору і симфонічного оркестру Євгена Петриченка цікаво співіснують класична традиція і традиція народного музикування (народний спів солістки Анастасії Колеушко та імітація гри народних інструментів в оркестрі).

Приємно, що “Київ Музик Фест” залучає до програми твори не тільки вже відомих на весь світ і в Україні композиторів, а й молодих авторів.

НАТАЛІЯ ГОЛЕНЯ: «ЗИМА БУДЕ ТЕПЛОЮ І МАЛОСНІЖНОЮ»

“Останні айстри горілиць зайшлися болем. // Ген килим, витканий із птиць, летить над полем. // Багдадський злодій літо вкрав, багдадський злодій. // І плаче коник серед трав — нема мелодій”, — писала Ліна Костенко, пронизуючи свою поезію жагучим сумом, адже “брами літа” закрились осіннім “склепінням печалі”.

Ще відчуваємо присмак літа, але попереду — терпкі холодні дні. Психологи говоритимуть про сезонну депресію... У цю пору навіть неспівний промінь сонця, який вигулькне крізь блідо-сіре небо, приголубить і вітшить. В осінньо-зимовий період

дослухаємося до синоптиків: може, хоч трохи усміхнеться погода? Усміхнеться. Заступник начальника відділу метеорологічних прогнозів Українського гідрометцентру Наталія ГОЛЕНЯ нам обіцяє: нинішні осінь і зима будуть м'якими.

— Враховуючи тенденцію підвищення середніх річної та місячної температур, схильні думати, що зима буде теплою, у середньому температура зимових місяців буде близькою та вищою за норму. Звичайно, протягом зими будуть періоди з холодною і дуже холодною погодою, бо рідко яка зима проходить без вторгнення арктичного повітря, яке зумовлює на території України морози -20° і нижче.

— *Отож теплі кожухи можна ховати глибоко у шафу?*

— За останні десять років більшість зимових місяців були теплими (грудень та лютий у 60 %, січень у 90 % випадків), за цей період тільки один листопад, січень і три лютих були холодними.

Глобальне потепління ще проявляється у тому, що у холодний період частішали дуже різкі зміни погоди. Прикладом може бути незабутня зима 2009—2010 року, коли через територію України перемістилося більше десятка циклонів. Такого не пам'ятають синоптики із 20—30-річним досвідом роботи! Періоди мо-

— Останнім часом тривалого і стійкого снігового покриву не спостерігається, як це було у 60—70-ті роки минулого століття. Зима 2011—2012 року буде теплою, отож стійкого снігового покриву з листопада до березня чекати марно, скоріше він періодично утворюватиметься у другій половині грудня та в січні-лютому.

— *Наталіє Костянтинівно, до відділу метеорологічних прогнозів Гідрометцентру, мабуть, телефонують допитливі українці. Чи запам'яталися Вам якісь незвичні запитання?*

— Кияни можуть скористатися телефонним автовідповідачем погоди (122), де прокручується запис прогнозу погоди у столиці на поточну добу (з 6 години ранку до 12 години дня) та наступну добу (після 12-ї), але додзвонитись досить тяжко, оскільки охочих дуже багато і телефонних ліній не вистачає.

Багато людей цікавиться не тільки погодою, вони запитують метеорологів і про сейсмологію, астрономію, геофізику, навіть пові-

домляють нам про НЛО.

— *19 листопада Україна відзначає День працівників гідрометеорологічної служби. Як Ви і Ваш колектив святкуватимете?*

— У цей день ми запрошуємо в гості поважних синоптиків, які розповідають про свій життєвий і трудовий шлях; згадуємо різні “синоптичні байки” та цікаві випадки із власного досвіду, пов'язані з примхами погоди. У тісному колі колег і друзів традиційно піднімаємо келих за “Любов, Дружбу і Гідрометслужбу”.

Спілкувалася
Наталія АНТОНЮК

СЛОВО

Прогнози

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2012

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 68 в “Каталозі”

на 1 місяць	9 грн 37 коп.	на півроку	53 грн 37 коп.
на 3 місяці	27 грн 51 коп.	на рік	105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи
Надія КИР'ЯН
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ літератури
Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспонденти
Наталія АНТОНЮК,
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Надія КИР'ЯН
Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ на
комбінаті “Преса України” у середу.
Зам. № 3301243
Наклад у жовтні — 18 400

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

